

GLÓRIA!

Zengő harangszó, angyalok szava,
Csendülj csak hívón, én követlek,
Megnyílt ime, teljessége ma
Az isteni szent szeretetnek!
Zendüljön Annak hála-ének,
Örömtől áthatott:
Zord mélyéből a siri éjnek
Ki ma feltámadott!

A nagypénteki félelmes boru
Im, rózsás hajnal-pirra váltott,
A golgothai tövis-koszorú
Hajtja az immortel-virágot...
Tegnap a hit, az eszme sorsa
Még kereszt, sír vala,
Ma sugaras égi magasba'
Uj élet, Glória!

Kinek szavára megújul a föld,
Ki minden zöngé palántát is
Uj virulásra, új életre költ:
Ne félj szívem, gondja van rád is.
Már nem vagy oly félelmes többé,
Te síri éjszaka:
Biztató fényességgel tölt bé
Hitemnek csillaga!

Oh, hintsed, szórjad áldó sugarad,
Szellő fényű husvéti csillag,
Oh, hirdesd szeretszét a nap alatt,
Csudáját a felpattant sírnak!
S a hol van még egy csüggedt lélek,
Kétségnek betege:
A te varázsos, édes fényed
Sebét esőkolja be...

Zengő harangszó, angyalok szava,
Csendülj hívón, oh, én követlek.
Megnyílt ime, teljessége ma
Az isteni szent szeretetnek.
Zendüljön Annak hála-ének
Örömtől áthatott:
Zord mélyéből a siri éjnek
Ki ma feltámadott!

Lampérth Géza.

A VÉN GAZEMBER.

Elbeszélés. (Folytatás.)

Irtá Mikszáth Kálmán.

Falun lassan, csöndesen múlik az idő, — az emberek másképp élnek, a világrázó események másképp hatnak. Azaz hogy nincsenek is események. Idáig el nem jönnek. Ha egy kolosszus török is össze valahol, itt nem hallatszák semmi recsegés. Még a szöcské ugrálása is nagyobb neszt okoz a füvek közt. A füvek pedig meg-nőnek minden évben, csak egyszer-másszor vagy nagyobbra, vagy kisebbre és ez itt a nagy esemény. Az összetört kolosszusból talán elvetődik nagy sokára egy cserépdarab... de azt se lehet tudni, miből való. Ágyuk bömbölnek a messzeségben, mindegy, itt azért tisztán hallatszák a fülemlék hangja a bokrokból. Száguldó lovak dübörögnek a csata-tereken villogó szabályú huszárok alatt — eh, semmi, itt vigan ficzánkolnak azért a kis csikók a pázsiton. S ha ide ér is egy-egy morzsája a nagy eseményeknek, drámáknak, az csak olyan, mint mikor a finom pernye leszáll a sárga kalászra, mint fekete czerba és ringatja magát rajta, — hát ugyan ki gondolja arra, hogy az ötödik faluban egy templom égett el s abból való a kis fátol-szilánk?

Hanem 'iszen azért ide is eljut, a mi idevaló. Különösen, csodálatosan, de eljut. Csak az, a mi ide való, nem úgy, mint a nagyvárosokba, a hová minden beér, még az is, a mi sehova se való; Disznóssy uram példának okáért beüzeni

a kőszent fuvarozó sulyomi emberektől, mondják meg Borly Laczinak, vagy a nagyapjának, hogy mit lustalkodik otthon a gyerek, csak hadd jöjjön vissza a zöld posztókötényhez, elég hérézőt ehetett már. A kőszentes emberek azt felelik Disznóssy uramnak, hogy a fiú tán nincs is otthon, mert nem látták mostanában, hanem azért majd megmondják, ha otthon volna, ő neki, ha otthon nem volna, az öregnek.

Így ér be a fiú elveszésének híre a kőszentes emberektől, mint a hogy minden beér, csak nem a rendes úton. Lám az özönvíz katasztrófa is beért a kőszénben, — most már Sulyomban is látják, hogy a kőszéndarabok valaha fák voltak és hogy kívül voltak. Nagy dolog lehetett, mikor úgy befelé fordult a világ, ez a nagy bunda a fűrtös, szőrös oldalával.

Borly uram vállat vont a hirre és beüzenete Disznóssy uramnak, hogy a fiú nincs itthon, nem is volt: az ördög tudja, hol van.

Egy ideig nem is keresték. Rosz pénz nem vész el. De bizony a fiú csak nem jött. Az öreg pedig nem ért rá bemenni a városba, a sok mezei munka miatt, míg végre a legközelebbi vásárkor mégis belátogatott Disznóssy uramhoz, hogy mi az lát azzal a gyerekkel.

— Elveszett, kasznár uram, — mondá a lakatos ünnepélyes mosolylyal — pedig micsoda elme volt!

— De mégis milyen körülmények közt tűnt el?

— Azt mondta pünkösöd vasárnapján, haza megy Sulyomba.

— Hm, hm. Ott ugyan nem volt. És egyebet nem mondott?

— Nem szólt egy kukkot se.

— Szomorú volt?

Disznóssy uram vállat vont.

— Minden lakatos szomorú. Már t. i. dél előtt, — tette hozzá.

Az öreg Borly homlokára ránczok ültek ki. — Föl nem foghatom, hová lehetett. Nem hallott semmit?

— Nem.

— Mit kellene csinálni?

Disznóssy uram gondolkodott, látszott, kinlódik bent a kis agyveleje, borsónyi izzadság-cseppek gyűltek a halántékára.

— Talán ki kellene doboltatni, — tanácsolta aztán bizonytalanul.

— Eh, bolondság — szólt a nagyapa. — Nem mopszli az én unokám, vagy arany broche, hogy meg lehessen találni. Majd előkerül ha akarja. Bizzuk a dolgot az időre.

De már erre kitört Disznóssy uramból a fölháborodás.

— No, hallja, kasznár úr, maga ugyancsak rossz ember, más egy bornyúért is jobban búsulna, mint maga azért a kitűnő unokáért. Ez már istentelenség, kasznár úr.

Az öreg kasznár egy böles gunyoros nyugalmával mosolygott. Volt benne daemioni és visszataszító, de egyszersmind a patriarkhából valami fönséges, megható erő.

— Legyen nyugodt, — felelte csendesén, — az én öreg nagyapai szívem megérezné, ha a fiú bajban volna.

Disznóssy uram megvetőleg fordított neki hátat.

— A te szived? — morogta magában. — Egye meg a kutya a szivedet!

De azért mégis imonált neki a kasznár, mikor még egyszer visszafordult a boltajtóból, ezeket mondva:

— Az ifjúság tele van megmagyarázhatlan bohóságokkal. A fiú nem közönséges lélek. Tehát nem is jár közönséges utakon. Tehát nem is lehet megtalálni. Tehát hiábavalóság is

keresni. Punktum. Istennek ajánlom Disznóssy uram!

Lassanként az egész környéken híre ment, hogy Borly Laczi eltűnt. Beszéltek, hogy öngyilkos lett, — mert elkeseredett, hogy lakatosnak kényszerítette a nagyapja. Beszéltek, színészek közé állott. Látták is valaki játszani Szegeden. Az egyik vasasnémetet adta a «Peleskei Notárius»-ban. Beszéltek, hogy betyár lett és a herencsnéyi erdőben együtt garázdálkodik a gonosz Krudy Kálmánnal. Pedig micsoda becsületes jó képe volt!

Maga a méltóságos báró is érdeklődött a dolog iránt.

— Igaz-e, — kérdé egyszer a kasznárt, — hogy az unokája elszökött a lakatostól?

— Sajnos, igaz.

— Lelketlenség volt őt arra a pályára adni.

— Én csak jót akartam, méltóságos uram. (Az öreg lehorgasztotta a fejét.)

— A fiú karakter volt. Nekem is tetszett, — folytató a báró. — Figyeltem őt. Sokszor összehasonlítottam a fiammal. Szerettem volna, ha olyan lenne a fiam.

— Oh, a fiatal báró sokkal több, finom, előkelő lélek, — szólt Borly. — Más anyag, egészen más. Nem is lehet egy napon említeni.

— No igen, a Pali izé, csinos gyerek, de puhány. Ebben a Lacziban volt valami keménység. Valami különös gentlemanlike. Egy kis izé, egy kis vadság, de nem nemesség nélküli.

Mindig eszembe jutott, izé — szólt a felesége felé fordítva. — Saprísti! — mi is jutott csak az eszembe? Hát igen, hogy gyerekkorában ilyen lehetett a Széchenyi Stefi. Hja, bizony egy kis vadság. Ez a karakter virágja. Ha a nap süti, kibontja a szirmait, ha árnyék éri, befogja a penész. Egy rablóbettyárból könnyen válhatott volna kedvező viszonyok közt hadvezér s Napoleon talán a Bakonyban végzi életét, ha magyar parasztyerekek születik, — ámbár iszen így se végezte valami fringiasan. Natúrlich. A fiút nevelni kellett volna, hogy a vadságot levakarják róla az izék, a professorok, nem odaadni mesterembernek, a hol csak izék, új durvaságok rakodhatnak le rá.

— Szegény az eklézsia, méltóságos uram, — panaszkodott Borly a veranda oszlopához dőlve. — Nem győztem kettőt taníttatni.

— Paperlap! — nevetett fel a báró gúnyosan, ki ritkán volt olyan beszédes kedvében, mint épen ma. — Maga engem számárnak tart Borly? Mi?

— Oh, uram, méltóságos uram!

— Csak vallja be. Maga minden nagy urat izének, számárnak tart mi? Azért, hogy tükörből fészülködünk, gondolja magában: «nektek csak hajatok van, de agyvelőtök nincs.» Pedig közelgett végkifejlesztéshez a dráma. De mégse birt volna szakítani Borlyval. A totum fac nélkül élni se akart volna. Végre mégis csak az öreg segítette ki minden bajból. Nagy szorultságban még a kőből is ki tudott pénzt préselni. Olyannak tűnt fel nem egyszer a báró előtt, mint a gondviselés, kivált mióta egyre szegényebb lett. Mikor utolsó forintját költötte, mikor az inség beköszöntött (mert az is megérkezett csakhamar) és már nem volt semmi ki-gondolható forrás, az öreg rendesen előttoppant valamivel:

— Nini, majd el is felejtettem, itt járt nálam egy ványoki paraszt és lefizetett ötven forintot, hogy azt mondja, még a méltóságod apjának tartozott vele. Itt van, elhozta a pénzt.

Mások valami száz év előtt kötött üzletből jött vissza hetvenhárom forint husz krajczár. És így ment mindig a tizenkettedik órában. Mintha a gondviselés hajig le a bárónak

el, es olyan szép legény, hogy valamennyi rozmaringos ablakból őt nézik a majlandi fehére-
népek, de én ugyan rájuk se nézek, mert ne félj rózsám, ha te nem látsz is engem, én mindég látlak. Az Isten áldjon meg erővel, egészséggel, de a két pengőrül, meg az én epedő szívemről felejtésbe ne essél.

Mint a villám futott szét a híre a Börös János levelének, a notárius úr olvasta el, hát el is híresztelte.

— Ahol ni, katonának állt be a Borly fiú. Ott hagyja a foga fehéret szegényke. Mert van is a golyónak esze? Lám, mivé fejlődik egy gonosz ember cselekedete. Mert bizonyosan a fölötti elkeseredésében állt be, hogy mester-embernek adták.

Nagy szenzáció lett ebből. A sulyomi lányok még nótát is csináltak rá. Nem emlékszem már szórul-szóra, csak azt tudom, hogy magát a Laczit szólaltatták meg, mintha ő panaszkodnék:

Tudod-e drága nagyapám,
Hová aadtál?
Véres rózsák a hol teremnek,
Rózsának szántál.

Tudod-e drága nagyapám,
Mi az ebédem?
Pecsenyém lóbul,
Italom hóbul,
Ez az ebédem.

Tudod-e drága nagyapám,
Milyen az ágyam?
Jéghideg kővön
Egy durva köpeny,
Ez az én ágyam.

Hanem iszen nem így volt ez versbe rakva, a hogy én írom, hanem sokkal szebben, úgy hogy összebongták a szavak a sorok végén, mint a csöngettyűk a lovak nyakán, én csak úgy nagyjában emlékszem, és tudom, hogy gyönyörű és megható dal volt. Az öreg Borly is hallotta nem egyszer, mert csak épen azért is fűjták a szénagyűjtő lányok, hogy ő arra ment,

el, es olyan szép legény, hogy valamennyi rozmaringos ablakból őt nézik a majlandi fehére-
népek, de én ugyan rájuk se nézek, mert ne félj rózsám, ha te nem látsz is engem, én mindég látlak. Az Isten áldjon meg erővel, egészséggel, de a két pengőrül, meg az én epedő szívemről felejtésbe ne essél.

Mint a villám futott szét a híre a Börös János levelének, a notárius úr olvasta el, hát el is híresztelte.

— Ahol ni, katonának állt be a Borly fiú. Ott hagyja a foga fehéret szegényke. Mert van is a golyónak esze? Lám, mivé fejlődik egy gonosz ember cselekedete. Mert bizonyosan a fölötti elkeseredésében állt be, hogy mester-embernek adták.

Nagy szenzáció lett ebből. A sulyomi lányok még nótát is csináltak rá. Nem emlékszem már szórul-szóra, csak azt tudom, hogy magát a Laczit szólaltatták meg, mintha ő panaszkodnék:

Tudod-e drága nagyapám,
Hová aadtál?
Véres rózsák a hol teremnek,
Rózsának szántál.

Tudod-e drága nagyapám,
Mi az ebédem?
Pecsenyém lóbul,
Italom hóbul,
Ez az ebédem.

Tudod-e drága nagyapám,
Milyen az ágyam?
Jéghideg kővön
Egy durva köpeny,
Ez az én ágyam.

Hanem iszen nem így volt ez versbe rakva, a hogy én írom, hanem sokkal szebben, úgy hogy összebongták a szavak a sorok végén, mint a csöngettyűk a lovak nyakán, én csak úgy nagyjában emlékszem, és tudom, hogy gyönyörű és megható dal volt. Az öreg Borly is hallotta nem egyszer, mert csak épen azért is fűjták a szénagyűjtő lányok, hogy ő arra ment,

el, es olyan szép legény, hogy valamennyi rozmaringos ablakból őt nézik a majlandi fehére-
népek, de én ugyan rájuk se nézek, mert ne félj rózsám, ha te nem látsz is engem, én mindég látlak. Az Isten áldjon meg erővel, egészséggel, de a két pengőrül, meg az én epedő szívemről felejtésbe ne essél.

PIETÀ. — BAILÓ EDE FESTMÉNYE.

A «Könyves Kálmán» társaság jogostásával.

Juszkó Béla: Hajóvontatás Komárom vidékén.

Vágó Pál: Reggel.

de nem haragudott érte, legalább nem mutatta, csak egyetlen egyszer tört ki nagy haragosan: — Ostoba libák vagytok! Van is ilyenkor Majlandban hó!

(Folytatása következik.)

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TAVASZI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

A Múcsarnokban márczius utolsó napján megnyílt tavaszi kiállításból már ezúttal bemutatjuk néhány feltűnőbb és nagyobb terjedelmű festmény mását.

A tárlat érdekességében és becseben egyaránt részök van régi mestereinknek, kezdve Benczúr Gyulán és Lotz Károlyon s a ritkán jelentkező Székely Bertalanon a legifjabb nemzedékig, melynek művei sok haladásról tanuskodnak.

Az ifjak közül való Juszkó Béla, ki «Hajóvontatás Komárom vidékén» című nagy képével tehetsége iránt nem közönséges reményeket ébreszt. A nehéz munkában levő lovak, valóban a göröngyös parton a dereglyét huzzák, valóban eszünkbe juttatják azt a nagy munkát, melyet az igavonó állatok az emberrel együtt végeznek. A kép levegője, színe is szép.

Állatképeket régibb művészeink is bizonyos előszeretettel festenek. Ujváry Ignác «Vadorzó» képén az elejtett szarvas a fő, a mint elterül a sűrű erdő fái közt s mögötte nyugha-

Ujváry Ignác: Vadorzó.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TAVASZI KIÁLLÍTÁSÁBÓL. — (A Könyves Kálmán társaság jogosításával.)

tatlanul néz körül az orvvadász, a ki váratlanul súlyos zsákmányhoz jutott, melyet egymaga nem bír hazavinni. A kép hatását az erdő sűrűsége is emeli. Vágó Pál, a jeles történelmi és életképfestő is egy birkás képpel tűnik ki. De itt a reggeli világosság, az átlátszó alföldi levegő, a nagy róna mélasága és egyszerűsége ragadja meg a figyelmet. A szorosán összebúvó nyáj, mely tolongva megy legelőjére, a hátul feltűnő juhász és számar: az Alföld egy derült, igaz képe és tegyük hozzá, hogy levegője valóságos magyar.

Zempléni Tivadar egyre fokozódó tehetségének ismét egyik kiváló alkotása «Nagypéntek» című festménye. A képen csaknem életnagyságúak az alakok. Templomi jelenet nagypénteken a szentsír előtt, a hol a feszület le van fektetve és az ájtatos hívek imádkozva körülterdelik. A művész öreget, ifjat, asszonyokat, lányokat hozott össze itt kifejezőn, jellemzetesen nyilvánuló ájtatosságban, megilletődésben; mindezt érzéssel és hatásos színekkel.

E festményekhez, melyek másolati jogát a «Könyves Kálmán» műkiadó társaság szerezte meg, ugyane társaság engedélyével még egy képet közlünk. Ez a Múcsarnok korábbi kiállításából való és a «Könyves Kálmán» társaság most terjeszti művészi sokszorosításban.

GRÓF DÖRY GÁBORNÉ SZÜLETETT BÁRÓ EÖTVÖS, KATALIN.

GRÓF BUTLER JÁNOSNÉ SZÜLETETT GRÓF DÖRY KATALIN.

KÁDAS ISTVÁN SÁROSMEGYEI TÁBLABÍRÓ.

KÁDAS ISTVÁNNÉ SZÜLETETT GRÓF DÖRY ERZSÉBET.

Balló Ede «Pietà»-ja e festmény; komor, mély érzésű és az egyházi művészet tradícióit felújító templomi kép. A keresztől levett Krisztus, a mint fájdalmas szívvel siratja édes anyja, régi tárgya a szentkép festőknek. Balló erővel és költészettel festette meg a képet.

GRÓF BUTTLER JÁNOS HÁZASSÁGA.

Az olvasó bizonyára élénken emlékszik még Mikszáth Kálmán «Különös házasság» című regényére s arra a nagyobb terjedelmű közleményre, melyet e regény megjelenése alkalmából a tárgyaló szolgáló történetéről s a benne szereplő személyekről a «Vasárnapi Ujság» 1901-iki évfolyamában közöltünk. Ez utóbbi közlemény írója, Bernáth Dezső főleg eljárási hagyományokra támaszkodva mondja el gróf Buttler János gróf Döry Katalinnal kötött szerencsétlen házasságának történetét, lényegileg megegyezően Mikszáth regényével. E közlés, mely a hitelesség minden igényével bírt, azóta több ízben forrásul szolgált másoknak is, különösen mikor 1903 májusában a Ludovika Akadémiában leleplezték gróf Buttler János szobrát, hálás emlékeztetőre annak, hogy a gróf az Akadémia javára 126,000 forintnyi nagy alapítványt tett.

Ez előadások szerint gróf Buttler János házassága így történt volna:

1810 őszén az akkor huszonegy éves gróf a sárospataki kollegiumból tanulótársával, Bernáth Zsigmonddal szüretre ment a Hegyaljára. Bodrog-Olasziban (a regény szerint Olasz-Röszkén) megálltak lovakat váltani s ekkor meghívta őket kastélyába gróf Döry János, egy nem épen jó hírű úr, garázda czimbora, kit a jó társaság került s ezért alantasabb emberek társaságában mulatozott, míg német származású neje s épen nem szép, 25 éves, kissé púpos leánya az udvari káplán társaságában töltötték idejük java részét, a mi sok mendemondának volt az okozója s gyanússá tette a nők jó hírnevét. Gróf Döry és leánya túlzott szeretetreméltósággal fogadták a két hozzájuk eltődött diákok, különösen Buttler s mikor eltávoztak, szavukat vették, hogy visszajövedt ismét meglátogadják őket. Visszamenet aztán erőszakosan bevezették mindkettőjüket a kastélyba, Bernáthot csakhamar eleresztették, Buttler azonban ott fogták, nagy lakomával traktálták. A vacsora után az öreg Döry puskával kényszerítette fiatal vendégét, hogy esküdjék meg leányával.

A készen álló udvari káplán nem is eskette őket, mire Döry a kénytelen házaspárt bevezette a kastély toronyszobájába s rájuk zárta az ajtót. Buttler még az éjjel kiugrott az ablakon s elmenekült. Gyámja, Fáy Ferenc debreczeni kir. táblai elnök (a regény szerint Fáy István sárospataki földesúr) segítségével azonnal megindította a válópert, de hasztalan mozgatott meg minden követ, bár 1837-ben reformátussá is lett, ezéjárt elérni nem tudta. Elkeseredésében kedélye rideggé vált, az emberektől elidegenedett s szeszélyességével kinzója lett környezetének. Elborult kedélyvel halt meg 1847-ben Dobó-Ruszkán. A regény Döry halatlanságát eljárást indokolja, hogy leánya, Mária, szerelmi viszonyban volt az udvari káplánnal s e viszony szegénytelen következményeinek elpálástólása végett kellett neki mindenáron férjét keríteni. Az esküvő után hat hónapra, mikor a válópert már folyt, a grófné váratlanul betolakodott Buttler bozosi kastélyába s ott leánygyermeknek adott életet. E leányt Buttler sohasem ismerte el a maga gyermekének.

A szerelmes gróf azonban türelmetlen volt. Nemcsak hogy megkérte a leányt, hanem megtartotta vele az eljegyzést is s 1792 május 31-én házassági szerződést kötött. E szerződést, melyet báró Splényi János, Péchy Gábor szeptemvir és Bernáth József táblai bíró, — tehát esupa előkelő, a közelében kiváló szerepet játszó férfiú — előttemeztet, Pesten írták alá. Hiteles másolatban ma is megvan Zemplén vármegye levéltárában. A szerződés maga is

* A regényben Mária, Bernáth Dezsőnél Jozefa; aoltakép azonban Katalin volt a neve.

GRÓF PÁLFFY FIDÉL MAGYAR KIR. FŐKANCELLÁR.

Ez a történet, melyet Mikszáth nagy írói erővel, a környezet s az akkori társadalmi viszonyok pompás elevelegésű rajzával irt meg, — azóta mondhatni átment a köztudatba. Pedig újabb gróf Buttler Jánosné hozzártatózói révén ez ügyre vonatkozó nagy osomó okirat és magánlevél került napvilágra, melyek gróf Buttler János házasságát egész más színben tüntetik fel. Ezek alapján az erőszakkal kötött házasság olyan mendemondának bizonyul, mely alkalmas arra, hogy regényességével érdekes tárgyat szolgáltatna egy regénynek, de arra nem, hogy hiteles történetül fogadtassék el. A következőkben el fogjuk mondani gróf Buttler János házasságának hiteles történetét úgy, a mint az a szereplők leveleiből s egyéb hiteles formában fenmaradt okiratokból kiderül.

Gróf Buttler János tizenkilenc éves volt, mikor atyja, gróf Buttler Gábor 1792-ben meghalt. Gyámság alatt nem állott, csak atyjától örökölt nagy vagyonára neveztek ki gondnokot Fáy Bertalan, Hevesmegye alispánjának személyében, a fiatal gróf saját kérelmére, miután örökségével szemben négy férjes nővére tetemes igényekkel lépett fel. Bernáth Zsigmondnak iskolatársa nem lehetett már csak azért sem, mert közte s az 1788-ban született Bernáth között tizenöt évi korkülönbség volt.

A fiatal gróf még atyja életében báró Eötvös Ignác belső titkos tanácsos (Eötvös József, a nagy költő és állambíró nagyatyja) házában a borsodmegyei Államban megismerkedett gr. Döry Katalinnal, jobbaházi gróf Döry Gábor leányával. A grófkisasszonyt, kinek anyja báró Eötvös Katalin, b. Eötvös Ignác nővére volt, szülei hozzászab időre hagyták báró Eötvös Ignácék gondviselése alatt. Velük ment el Egerbe is telni s mind ez idő alatt gróf Buttler szorgalmasan járt a házhoz. Eötvösök előtt nem titkolta érzelmeit, hogy a leányt szereti s el akarja venni. Felkérte báró Eötvöst, kísérelje el Kassára, a hol Döry Gáborék laktak, hogy megismerhesse szerelmese szüleit s megkérje tőlük leányuk kezét. Szándékát, mint egy későbbi leveléből kiderül, közölte még akkor életben volt atyjával is; az öreg gróf ellenzete a házasságot, de a szerelmes ifjut elhatározásától eltéríteni nem tudta. Ellenkezése élete utolsó napjaiban enyhült s halálos ágyán «helyben látszott hagyni» fia házassági tervét.

A szerelmes gróf azonban türelmetlen volt. Nemcsak hogy megkérte a leányt, hanem megtartotta vele az eljegyzést is s 1792 május 31-én házassági szerződést kötött. E szerződést, melyet báró Splényi János, Péchy Gábor szeptemvir és Bernáth József táblai bíró, — tehát esupa előkelő, a közelében kiváló szerepet játszó férfiú — előttemeztet, Pesten írták alá. Hiteles másolatban ma is megvan Zemplén vármegye levéltárában. A szerződés maga is

megdönti azt mesét, hogy a házasságra erőszakkal kényszerítették Buttler, hiszen Pesten nem volt Döryék hatalma alatt s az előttemező előkelő férfiak bizonyára nem adták volna oda magukat ily példátlanul vakmerő erőszakosság eszközéül. Az ügy fejleményeiből ellenkezőleg az derül ki, hogy maga Buttler sürgette, szinte erőszakolta a házasság mielőbbi megkötését s erélyesen küzdött azok ellen az akadályok ellen, melyeket terve elébe mások gördítettek.

A leány atyja, jobbaházi gróf Döry Gábor, sohasem lakott Bodrog-Olasziban, ott birtoka sem volt. Télen Kassán, nyáron a zemplénmegyei Girincsen szokott lakni. Megyei hivatalt sohasem viselt, az országgyűlésekre azonban eljárta. Társadalmi összeköttetései a főúri családokkal fentartotta, rokonaival, az Andrassy és Majláth gróffokkal, a Sennyey és Eötvös bárókkal tehát a környék legelőkelőbb családai jó egyetértésben élt. Mind az öt leánya előkelő emberhez ment nőül: Katalin, a legidősebbik, gróf Buttlerhez, Erzsébet, a második, nagyszessényi Kádas István karácsonymezei földbirtokoshoz, Mária sörényházi Neuhold Sándor győrmezei sörényházi földbirtokoshoz, Teréz, ki a maga korában ünnepezt szépség volt, cserneki Markovics Antalhoz, a legfiatalabb leány, Ernesztina férje pedig gróf Pálffy Fiedel kancellár volt. Gróf Döry Gábor 1804-ben vagy 1805-ben halt meg. Rosz gazda volt: nagyapai örökségéből halálakor csak a különben még mindig jelentékeny nagyságú girincsi és káradi uradalom maradt örökösre; nagyanyai örökségéből (a gazdag báró Sennyey Klára volt az anyja) nem maradt meg a kezén semmi. Nem áll tehát róla az említett leírások egyikének az az állítása, hogy mint szolgabíró a nép zsírján szedte meg magát.

A völgyén Erdőtelekről (itt lakott s nem Bozson; az utóbbi birtokot csak jóval később szerezte) 1792 július második felében meglátogatta Girincsen menyasszonyát s egyúttal gróf Esterházy Károly egri püspökhöz fordult, hogy engedje el a háromszori kihirdetést. A püspök e kérelmet megtagadta s azt a tanácsot adta a grófnak, hogy tekintve ifjú korát, atyja-anyja nem lévén, éljen gondnokának tanácsával. Buttler e levél nem győzte meg; ezt jegyezte fel rá: «Ezen levél végett bizvást lehet engem kihirdetni». Gróf Döry is közbenjárt ez ügyben a püspöknél s ő is azt a választ kapta tőle 1792 augusztus 13-ikán kelt levélben, hogy a fiatal gróft nem lehet ugyan gyámság alatt levőnek tekinteni, csak jószágának van kurátora, személyének nem, mégis illik, hogy ilyen dologban gondnoka tanácsával éljen. Ezért a püspök elvárja, hogy házassági szándékát közölje kurátorával s hozzon tőle írást, tanácsosnak s lehetségesnek itéli-e mostanában e házasságot. A püspök még tovább is ment: midőn az erdőtelki plébános a házassulandókat először kihirdette, megtiltotta neki a további kihirdetést. Mi oka volt arra, hogy ily akadályokat támaszson, azt nem tudni; lehet, hogy csak a gróf ifjú kora s az ellene nővérei által indított örökösödési perek keltettek benne aggodalmat.

A gróf ekkor — mit tehettégyebet, — gondnokához, Fáy Bertalanhoz fordult a következő levéllel, a mely elég erős czáfolata a kényszerhelyzetéről terjesztett meséknek:

«Valamint Gesztelyben már jelentettem, úgy most is kívántam Consiliarius urnak tudtára adni, hogy oly eltökéllet szándékom Gróf Döry Katalint elvenni, hogy attól se tanács, se erő, sem adomány, se gazdagság, se szépség el nem vonhat. Consiliarius uram, ez nem hirtelen dolog, majdnem eszten-deje, hogy fontolom, s lekell tudóságra találnom. — Ha tehát szegény atyám el nem tudtól tőle húzni, sőt halalos óráján helybe látszott hagyni, nincs az az ember, a ki azt meggátolhassa. Végsőképen jelentem tehát magamat Consiliarius urnak, méltóztatasson ő Excellenciájánál magát interponálni, hogy oly erőszakosan a dolgot ne hátráltassák, hanem mentől előbb összeadassunk, mivel addig én Girincsről egy lépést sem teszek, míg vagy egy vagy más módon össze nem szövötköztem. Édes Consiliarius uram, ez olyan dolog, a melyben kár csak bele szólni, ellenkezőképen, mert csakugyan megéssz és mentül nagyobb az ellenkezés, annál nagyobbban vonzik a szívem a mátkámhoz, ki értem a rosz nyelvektől ártatlanul szenved. Egyébiránt szíves barátságába és jó szívébe ajánlott vagyok és maradok Gróf Buttler János s. k.»

E levél augusztus 16-áról van keltezés s nyilván még ugyanaz a futár, a ki Egerbe vitte,

elhozta magával az érsek beleegyezését, mert augusztus 18-ikán már Erdőteleken volt az érsek engedélye, hogy a plébános hirdetheti tovább a mátkapárt. E napon ugyanis az erdőtelki plébános a következő levelet írta Buttler grófnak:

«A mint az expressus is bizonyíthatja, nagy örömmel vettem a püspökömnek levelét, a melylyel a hirdetés megengedett. Nagy örömmel hirdetem Nagyságotok mind a holnapi napon, mind pedig Szent István napján. A szabadságáról szóló levelet átküldöm Nagyságotoknak, de ez nem elegendő lézen, hanem a három hirdetésről is kellett bizonyoságlevelet küldenem, a melyet addig, tudja Nagyságot, nem küldhetek, míg ki nem hirdetem Nagyságotok, hanem hétfőn kihirdetvén drága személyüket, a testimonialis levelet magam személyesen elviszem. Ne tepenkedjen Nagyságot, hogy hátramaradást fog szenvedni a testimonialis levél végett, mert én 7 órakor szent misét mondván, mindjárt utamat veszem Girincse, úgy, hogy este hat órára ott lehessenek.»

Most már megvárhatták a lakodalmat 1792 augusztus 20-ikán a nagy mise alkalmával Girincsen. Az erdőtelki plébános — mint egy későbbi leveléből kiderül — szintén jelen volt még az este Girincsen, midőn — mint írja — az anyaszentegyház szent szokása szerint a menyasszonyi ágy beszenteltetett. A fiatal házaspár másnap elutaztak Girincsről. Sályba mentek báró Eötvösökhez s onnan a báróné kérelmükre elkísérte őket Erdőtelekre.

Buttler három hónappal esküvője után folyamodott Hevesmegyéhez (1792 november 28.), hogy Fáy Bertalant mozdítsa el vagyona gondnok tisztségéről, mert házassága elé annak idején nehézségeket gördített.

Az esküvő után az új házaspár boldog egyetértésben élt két évig. Két év múlva azonban, 1794-ben egyetértésük felbomlott, hogy soha többé bensőségét vissza ne nyerje. Ez év nyarán egy részét a rányi fürdőben töltötték s úgy látszik, itt történt a végzetes összekocznás. Mi adott rá okot, nem tudni bizonyosan. Bizonyára belejátszott a féltékenység, mert mint a grófné néhány leveléből kiderül, a gróf föllette féltékeny természetű volt, de viszont maga is adott okot a féltékenységre nevének. Hogy oka s nyoma nincs, a grófné maga váltig hangsúlyozta fenmaradt leveleiben ártatlanságát. Hozzájárult talán az elhidegüléshez az is, hogy a grófné a pénzzel banni, takarékoskodni nem tudott, míg a gróf nagyon is takarékos volt s ez az ellentét nyilván nem egyszer szolgáltattott okot a véleménykülönbségekre.

A grófné különvált urától s hol Eperjesen lakott rokonainál, hol pedig Girincsen szüleinél. Férje ellen pörökét indított tartásdíj iránt (1794., 1803 és 1818-ik években) s a szentszék meg is ítelt neki évi 1800 forintot, később 2500 s végül 5000 forintot. Időközben a gróf többször tett kísérletet a kibékülésre. 1796 augusztus 22-én így irt nevének:

«Ha házasságunk első éveire emlékezem, véres könnyek omlanak arcomra, mely téged tisztelni és becsülni, minden talán akaratom ellenére tanúsított bánatmal dacára mindig késsz, mert a szerelem, melyet neked esküdtem, még nem vált hamuvá, ámbar te talán azt hiszed, hogy nem szeretlek már. Oh nő, mennyire elszomorít ez a gondolat! Hamis esküt Istenemre nem tettem s el fog még jönni az idő, midőn egyszer a te szíved is, az enyém is a megelégedettség karjaiban fog pihenni. Kérlek, ne tekintis ellenségednek, mert bizonyára nem vagyok az. Most pedig, kedves nőm, be kell fejeznem soraimat, ajánlom magam kegyeidbe. Légy te is úgy az én feleségem, mint hogy én a te urad vagyok. Talán elféjtettetek, de bizonyosan szeretlek s vagyok férjed Buttler János.»

Ez eredetileg németül irt s itt fordításban közölt level fellengős stíljé az akkori idők ízlésének tulajdonítandó, de annyi mindenesetre kilátszik belőle, hogy a gróft egykor gyöngédebb érzelmi kapcsolatok fűzték nevéhez s ezek a különválással talán meglazultak, de nem szakadtak el. Sőt ezután is a gróf sürgette nejét, hogy térjen vissza hozzá s hét évi külön-élés után a grófné hajlott is szavára.

1801-ben újra egyesültek s harmadfél évig éltek együtt Párdányban. Az egykori bensőség aligha tért vissza viszonyukba, de hogy egyetértés volt közöttük, azt bizonyítja gróf Klobuzitzky Józsefné báró Eötvös Teréznek Buttler grófnak 1801 augusztusában Eperjesről irt levele, a melyben örömet fejezi ki a gróf előtt,

GRÓF PÁLFFY FIDÉL ÉS NEJE GRÓF DÖRY ERNESZTINA, IDŐSEBB KORTÉBAN.

hogy mint leveléből értesült, boldogan élnejevel. E boldogság azonban mégsem lehetett teljes, mert a grófné ismét elhagyta férjét. Egy ily újabb különválás után a gróf a következő levéllel kérlete nejét:

«Kedves feleségem! Annyi évek elvesztett nyugalmát keresem nálad, neves nő! Engedd, hogy kéresem jó hangzást legyen fülednek s légy meggyőződve, hogy a nap sohasem fog nekem derülni ragyogni, ha szíved jósága nem tart fenn engem. Ne esdálkózzál, kedves feleségem, ezen néhány sor miatt, melyeket neked küldök; tisztá szívvel fakadnak, melyet semmi világi hatalom sem tud soha megzavarni. Ha méltónak találás szerelmre, akkor jőjj lecsillapítani ezt a szenvedő szívet s hagyj a multakat halottaikban pihenni. Ha sértegetnek érzed magadat, bocsáss meg nekem; tudom, nem egy ellenségnek megbocsátottál már. Ne tarts engem érdemtelenné bocsánatodra, hiszen a férjed vagyok, a kivel magadat egész életre lekötöztél. Nem akarod, hogy későbbi éveinket nyugalomban és békében éljük át?»

Örömmel sietek aha pillantás elé, a mely karjaimba fog vezetni téged. Neked sem kellene kerülnöd azt a vidéket, a hol én lakom, hisz itt is találhatz embereket, a kikkel társalkodhatol. Kedves nővérednek, Lizának, add át üdvözlésemet. Ö nekem jó barátom, tanácsolja a legjobbat neked.

Bizom benne, hogy újra láthatlak s maradok mindig szerető férjed és barátod gróf Buttler.»

A grófné e levélre visszasietett férjéhez. Egy darabig megint helyreállt köztük a hivatársi jó viszony. Erre vallanak azok a gyöngéd hangú levelek, melyeket a gróf 1803-ban irt nevének, mikor az májusban és októberben Girincsen, szüleinél tartózkodott. Az utóbbi, mely tartalmazta a különvált érdekese s a köztük levő egyetértést jellemző, itt közöljük, szintén fordításban, mert a gróf mindig németül levelezett a grófnéval:

«Kedves Feleségem! Szüleid elhalmoznak jószágokkal, melyet én nem fogok elmulasztani illő hállával viszonzni. Ha áldott állapotban vagy, annak végtelenül örülök. Azt írod, hogy december 1-jén Pestre akarsz utazni; én pedig ismételnem kérek, november 20-ikára légy Párdányban. Nem tudom, mit csinálj azt egyedül. Pestt utadat megteheted a nyáron. A ház valahára teljesen kész. Szüleidnek kezeit csokolom, ajánlom magamat kegyeidbe. Neked pedig maradok szerető férjed: Gróf Buttler. Testvéreidnek üdvözlésemet.»

Alig két hét múlva azonban november 2-án már egész más hangon irt:

«Kedves Feleségem! Bár azt irtam, hogy 20-ára légy Párdányban, szóval megizentem, hogy ne igazodjál teljesen leveleimhez, hanem igyekezzél menni előbb haza. Ha egészen magadban akarás élni, okosabb, ha sohasem jössz többé Párdányba. A különvált izenetét, ugy-e, hallatlanná tetted; 20-ikán majd közbejön valami rosszul, s akkor aztán ismét meglesz a kifogás. A mint leveletem megkapod, légy utakész. Ha ez nem tetszik, szabadságodban áll eszelekedni. Szívemről és házamról azonban mondj le örökre. Lehetetlennek tartom, hogy szüleidnek fel ne tűnjék, hogy oly sokáig vagy terhükre. De elég az szavakból. Maradok férjed Buttler.»

E rideg, parancsoló hangú levél írójának nagy-

fokú ingerültségére vall. A grófné nov. 19-ikén visszatért urához Párdányba, de már nyolcz nap múlva ismét különváltak, még pedig most véglegesen. Ezután már soha többé ki nem békültek. Az elhidegüléshez talán hozzájárult az is, hogy a grófné nem ajándékozhatta meg férjét gyermekkel. Egy alkalommal már előbb holt gyermeket szült; 1803-ban — mint a fentebbi leveléből kitünik — ismét családi örömmek nézett elébe, de a negyedik hónapban elvesztette magzatát. Soha nem is volt gyermeke; 1809-ben maga Buttler írja anyósának, az öreg gróf Döry-nének, hogy neje élő gyermeket szülni képtelen.

A végleges különválás után már úgyszólván csak peres akták útján érintkeztek egymással. Csak néha váltottak egy-egy levelet; a gróf még 1821-ben is kísérletet tett a kibékülésre, de a grófné erre oly feltételeket szabott, melyeket ő nem akart elfogadni. A grófné tartásdíjért perelte urát. A szentszék 2500 forintot ítelt meg neki; ez az összeg a közbéjött devalváció miatt nagyon leolvadt s ezért az anyós, gróf Döryné 1809-ben vejehez fordult, hogy pótolja ez összeget, a grófné ennyiből megélni nem tud, annyival inkább, mert adósságai is vannak. A gróf erre azt válaszolta, nem adhat semmit, mert birtokot készülni venni s ezért mindig készletben kell tartania 100,000 frtot. Ez is arra vall, hogy pénz dolgában nagyon nem egyeztek, a túlságosan takarékos gróf s az adósság-csináló grófné.

Hosszú ideig éltek így, egymástól elidegenedve, mindegyik külön, egymással csak a legszükségesebbekben érintkezve, de törvényesen el nem válvá. Buttler gróf csak 1827-ben, vagyis házasságuk harminczötödik évében indított pört házassága érvénytelenítésére. E pör támaszkodott és hízta talán magyá azokat a regényes színezetű mondákat, melyek e szerencsétlen házassághoz fűződnek.

A pört ugyanis azon az alapon indította meg Buttler, hogy ő nejét nem szerette, házasságára apósa, gróf Döry kényszerítette; ezenkívül a házasságkötéskor a kellő alakosságokat nem tartották meg, mert ő saját lelkesése által sem elboesátva, sem kihirdetve nem volt. A gróf ügyvédje nem kimélte a grófnét s megtett mindent, a mi ügyvédi furdangot ki lehetett eszelni. Így, mint báró Barkóczy későbbi székesfehérvári és báró Bémer későbbi nagyváradi püspökök leveleikben többször említik, tisztól egész száz forintig menő összegeket hamis tanukat szerzett a grófné ellen. Hogy buzgalomban túlmélt a kellő határon, mutatja Szidon György erdőtelki plébánosnak a tartásdíjért indított harmadik pör folyamata alatt a grófnéhoz írt levele, melyben határozottan a gróf megbagyasztása hivatkozva azt írja, hogy ha a prókátor az allegatciókban valamely illetlen vagy sértő kifejezésekkel élt, az a grófnak tudta s akarata nélkül történt s a gróf az efféleket a perből ki fogja törölni.

A grófné természetesen töle telhetőleg védekezett és sikerült is a maga érdekében igen nyomós bizonyítékokat szereznie, melyek teljesen megdöntik azt az eddigiek alapján különben is megeráfolt vádat: hogy a házasságra gróf Döry erőszakkal kényszerítette Buttler. Ilyen közvetlen tanutól származó bizonyíték báró Eötvös Ignác nékövetkező levele:

«Alább irt ezen levelem rendiben igaz lélek esmérettel vallom, sőt akár gróf hittemel is peccseltelni kész vagyok, hogy gróf Buttler János a házamnál megismerkedvén feleségével, gróf Döry Katalinnal, abba belé szeretett és igen gyakran házamnál Sályban megjelenvén, nem sokára mind nekem, mind báró Eötvös Ignác férjemnek kijelentette, hogy említett gróf Döry Katalin feleségül el akarja venni, erre következett a tit, és mi Egerben az akkori Schwarz nevű a Generális kastélynak majd ellenében fekvő házához teleni bemenvén, ott a farsang által, nemcsak igen szorgalmasan járt légyen házukhoz, és említett gróf Döry Katalinhoz, a kit a szülői egynehány hónapokig nálunk, az én és férjemnek gondviselése alá adtak, mindenkör szeretettel teljes indulattal viseltem, de még farsang vége felé a legrosszabb úba és legalkalmatlanabb időbe az férjemet arra ösztönözte, mivel az atyát és az anyát nem ismeri, Kassára menne el vele, és ott szülőitől leányokat gróf Döry Katalint nekie házas Társul kérni ki, a mint el is mentek és meg is kérték: — erre nemsokára meghalozván néhai gróf Döry Ferencné született báró Sennyey Klára, gróf Döry Gábornak az édes anyja, minek utána ennek holt tetemeti Girincse hozták, és annak eltemetésére mi is meghívattunkunk volna, ahhoz említett gróf Döry Katalint, a

HUSVÉTI ÖNTÖZKÖDÉS.

LOCSOLÓK A KÜLVÁROSBAN.

HUSVÉT A FŐVÁROSBAN. — Lincsek Lajos rajza.

meghalt grófnénak unokáját magunkkal Girincsre vivén, azt szülői akarata szerint ott hagytuk. Mi történt azon túl egészen augusztusig, arról sokat nem tudhatok, mert gróf Döry Katalin a Dietára szülőivel felmenvén, én pedig felséges urunknak koronázására Pestre érkezvén, csak érkezésemmel hallottam, hogy gróf Buttler több érdemes és nagy tekintetű uri személyek előtt jegyet váltott, és házasságbeli kontraktust kötött légyen. Hogy ment végbe az esketés és kinek jelenlétében történt légyen, azt csak onnan tudom, hogy mivel Kis-Csécsnek, a mely Girincsnek filialis, kétharmad részének földesasszonya vagyok, köztudomásu az egész Girincsi, kis-csésői és körömi nép előtt, hogy István napján a nagymise alatt történt légyen a copulatio. Ezt követő napon Sályba hozzánk jöttek az új házások és engem megkértek, hogy kísérném el Erdőtelekre, a mint is elkísértem és igaz lélekkel, sőt hitemmel is pecsételhetem, hogy egyebet nagy hajlandóságnál és forró szeretetnél se a házasságot megelőző időben, se pedig az után jó ideig nem láttam, nem tapasztaltam, úgy hogy nem kevés iszonyodással hallanom kellett, mire vemedhetett gróf Buttler János a napfényhez hasonló igazságnak behomályosítása tekintetéből, holott ha igazságtalan állításai csak tizedrészen is helyt állának, valóban azokat azon perekben, a melyekben kigyót-békát felesége ellen kiállítani nem iszonyodott, teli torokkal állítani el nem mulasztotta volna, annál kevesebbé úgy mint 35 esztendő házassága után való időre hagyta volna.

Melyről is, ezen vallomásomra akár mikor is hitemet letenni kívánván, addig kezem írásával és pecséttemmel megerősített bizonyosság-levelemet kiadtam, kelve Sályban június holnapnak 4-ik napján 1827.

báró Eötvös Ignáczné s. k.
báró Szepesti Mária

Hasonló tartalmú bizonyítványt állított ki deákul báró Eötvös Ignácz és a házasság előzményeire vonatkozólag nemes Szatmáry Józsefné.

Báró Barkóczy László későbbi székesfejérvári püspöktől is fenmaradt egy bizonyítvány, mely szerint Fischer egri érsek, mikor Buttler elválási szándékáról értesült, így nyilatkozott:

«Ne azt mondja Buttler, hogy őt valaki erőltette a házasságra, hanem inkább, hogy ő Istenben boldogult gróf Esterházy püspököm tanácsa ellenére maga erőltette a házasságot, és emlékeztethető őt, hogy midőn tisztelt püspököm engem Erdőtelekre hozzá küldött a végre, hogy őt a házasságnak meghalasztására rá bírám, ő sem engem, sem pedig tanácsomat semmibe nem vette; hanem sietve Girincsre szaladt azért is, és szorgalmaztatta itt meg esketését.»

A pör az akkori törvénykezési állapotoknak megfelelően évekig folyt s csak 1833-ban fejeződött be, még pedig a grófné javára.

Buttler 1835-ben áttért a református hitre.

Többnyire Erdőtelken lakott most is, elvonulva a világtól, komor egyedülletben töltve öregkora napjait. 1840 körül vette meg a boszosi birtokot, melynek nagyon örült. Sokáig azonban nem élvezhette, mert 1845 május 3-ikán meghalt Dobó-Ruszkán. A grófné férje halálakor Pesten lakott, a Papnövelde- és a Zöldfa-utca sarkán s így nem is lehetett jelen férje temetésén, már csak az akkori közlekedési viszonyok miatt sem, melyek lehetetlenné tették, hogy a halálhír kellő időben hozzájusson s ő még a temetésre Dobó-Ruszkán lehessen. Aligha is tehetette volna ki magát a 71 éves öreg asszony ily nagy és sürgős utazás fáradságainak, hiszen még fiatalabb korában is éjjel egyáltalán nem, nappal pedig a rossz utak miatt csak úgy utazott, ha két inas állott rendelkezésére, a kik a kocsi tartották. Férjét hét évvel élte túl, 1852 november 8-ikán halt meg Pesten s Budán temették el az Erzsébet-zárda sírboltjába, anyja mellé.

Íme gróf Buttler János és gróf Döry Katalin szerencsétlen házasságának története. A régi, elfakult okiratok, melyekből ez adatok merítették, két megrottott életnek száz év múlva is fenmaradt tanúságai, két bizonyára jobbra hivatott lélekről beszélnek, melyek ifjú fellebbanásban szenvedélyes hévvel közeledtek egymáshoz, hogy később helyrehozhatatlanul elidegenedjenek. A szomorú történetet egy század alatt kiszinezte, regényes részletekkel kiczifrázta a szájhagyomány, pedig a nélkül is elég anyagot nyújt a lélekbúvárnak s a múlt század társadalmi életét tanulmányozó történetkutatónak az érdeklődésre.

Egy történetbúvár.

EGYVELEG.

*Az orosz uralkodó «czár» elnevezése téves és helytelen. Hivatalos czíme: «császárság és autokrata». A «czár» elnevezés régi orosz szó s herceget vagy fejedelmet jelent. Midőn Nagy Péter czár XII. Károly svéd királyt Poltavánál legyőzte, a «czár» czímet letette s azóta az orosz uralkodó hivatalos czíme: «császárság». Ezen czímet a bécsi kongresszuson (1815) a hatalmasságok oly kikötéssel fogadták el, hogy az orosz császárság rangja csakis nyugati Európa többi királyai után következék.

*A kínai hadseregben az ezredparancsnok kivételével bambuszbottal mindenki megfenyíthető. A valami vétséget elkövetett ezredparancsnokot tábornoka pofon ütheti. Az illetőnek szabadságában áll a pofonütés helyett feje vételét kívánni.

HUSVÉTI KÉPES LEVELEZŐLAPOK.

HUSVÉTI KÉPEK A FŐVÁROSBÓL.

A fővárosnak is megvannak a maga «népszokásai», nemcsak a falunak. Persze ezeket nem igen látni a Belvárosban, vagy az Andrassy-úton, szerényen meghúzódnak a külvárosokban, a Ferenzváros, Józsefváros, a budai vidék szűk, rossz vezetett utcáiban.

Az előkelőbb városrészekben alig ismerni meg valamiről, hogy husvét van, különösen ha rossz az idő. Ha szépen süt a nap, akkor valamivel többen járnak a Kossuth Lajos-utcai korzón, meg az Andrassy-úton, erősebb az illatszerek illata, hangosabb a zsbongó zaj, több a közönségen az olyan ünneplőbe öltözött alak, a kin meglátszik, hogy nem rendes látogatója a korzónak. A templomok körül is nagyobb a jövő-menők tolongása, mint közönséges vásárnapokon.

A külvárosok táján azonban egész más az élet. Már jóval husvét előtt az élénkebb utcák sarkain apró sátrakat ütnek, öreg emberek s asszonyok deszkaasztalt s széket állítanak a sátor alá. A székre leül az asszony, az asztalt pedig telerakja husvét képek levelező-lapokkal. Mert hát manapság a képes levelező-lap elmaradhatatlan kelléke az életnek, különösen ünnepek előestéjén: mindenki képes levelező-lapon kíván boldog ünnepeket rokonainak, ismerőseinek, a postás alig győzi hordani. A nagy kereslet erősen csábítja is a kereskedőket: a papír-üzletet, dohány-tőzsdék ablakai megtelnek csupa husvét levelező-lappal. A közönség igényeihez mérten, vannak ezek között egyszerűek és cifrák, művészi rajzokkal ékesek és rikítóan izléstelenek. Folyton visszatérő motívumok rajtuk: a husvét tojás, melyet a nyulaeska költ ki (hogy miképp jut épen a nyúl ehhez a dicsőséghez, az örök titok), vagy a melyet a gavallér ad át hölgyének, a tavaszi tájkép, melyen könnyű ruhás, virágokkal díszített hölgyek, csinos urak játszanak, vagy tánczolnak, a husvét báránka, a virágvasárnap barka, stb. Az egyik levelező-lap humoros, a másik nem az, az egyik nagyon elegáns akarna lenni, a másiknál fő az olcsóság. A sátor alatt ülő anyó-

kánál egy-két krajczár az ára egynek, az előkelő üzletben már tíz fillértől fölfelé. Fődolog az, hogy husvétra mindenki megkapja a maga több vagy kevesebb levelező-lapját s ha az a sok ezernyi ezer jókívánság, a mi ily módon széjjel-

és néniket, egy-egy pirostojás, csukorsütemény, vagy egy-két krajczár reményében. Akad szegény gyerek, a kinél ez a locsolás kenyérkeresetszámba megy; az a harmincz-negyven fillér, a mi így a zsebükbé kerül, bizony jól esik szegényeknek.

Hangos lármával, nagy jókedvvel járnak a külvárosok mesterlegényei házról-házra. Ezek már uriasan csinálják: ünneplő ruhában, gondosan megborotválva, megfésülve, cifra piros nyakkendősen összeszedelőzködnek ketten-hárman s úgy járnak a leányos házakat. Gyalog el se tudnának jutni mindenhova, hát közös erővel kibérelnek egy «konflis» kocsi s úgy «robognak» utcáról-utczára; az előkelő gavallér nem ül oly büszkén gummikerekű hintójában, mint ők a sánta vagy vak ló vontatott kopott batárban. A földszintes ablakokból, a kapuk alól kikandikáló szőke vagy barnafürtös leányok is igen jó véleménynyel vannak az eleganciának ekkora mértékéről s végtére is ez a fődolog. A hol leányismerős lakik, oda betérnek. Kalács, egy-két pohár pálinka, meg egy kis bokréta a gomblyukba, kerül mindenütt, nem csoda tehát, ha a nyolczadik, tizedik látogatás után az arcok kipirosodnak, a beszéd hangos lesz, a lépkedés kissé bizonytalan, szóval a legények becsipnek. A sok bokrétát, a mit kapnak, nem tudják mind gomblyukaikba betűzni, pedig már kabátjukon, a hány gomblyuk, valamennyibe került bokréta. Hát arra való a gombostű: úgy teletűzdelik a kabátot virággal, hogy a posztója alig látszik ki. Dél tájban aztán hazakerülnek a legények s bizony jól esik egy kissé ledőlni a diványra. Mert a mulatságnak még nincs az napra vége: föl kell menni a Gellérthegyre, a hol ilyenkor, husvét hétfőjén van a búcsú. Itt folytatódik a vigasság, a különféle sörös, virslis, mézesbábos, gyorsfényképező bódék körül, a cigánymuzsikás koreasmákban, a hol egy kis tánczra is nyílik alkalom. A mennyi ember ilyenkor a Gellérthegyen mulatozik, arról csak annak lehet fogalma, a ki látta. A széles nagy Duna-hidak késő éjszakáig tele vannak hazafelé vonuló kirándulóval, az ember szinte attól fél, hogy el se bírják a roppant tömeget.

Fénykép után.

HUSVÉTI TOJÁSOK.

megy, mind beteljesülne, husvétra csupa boldog emberrel telne meg a világ.

Husvét hétfőjén még mindig nem halt ki az öntözködés szokása. Előkelőbb helyeken is általánosan dívik, a gavallérok meglocoolják hölgyismerőseiket, de a külváros népe még vigabban bódol neki. Csöppnyi apró fiucskák hatalmas rózsavizes üveggel kezükben járnak a bácsikat

HUSVÉTI KÉPES LEVELEZŐLAPOK.

KÁLLAY BÉNI EMLÉKÉRMÉ. — Készítette Pavlik Ferenc.

A «TEMES» DUNAI VÉRTES HADIHAJÓ VIZREBOCSÁJTÁSA.

Egyszerű, de annál jelentősebb ünnepe volt márczius 26-ikán úgy dunai hajóhadunknak, mint a hazai iparnak. Az előbbinek azért, mert megszorodott egy derék hajóval, az utóbbinak pedig valóban dicsőségére szolgálhat, hogy képes volt tisztán hazai anyagokból ilyen, a tehnikai legújabb vívmányait egyesítő hatalmas páncéloszt kitűnően előállítani.

A «Danubius» újpesti hajógyár készítette az új páncéloszt, mely «Temes» nevet kapott. Szép, tekintélyes hajó. Hossza 55 és fél méter, szélessége tizedfél méter s közepes mély járás mellett 440 hektoliter vizet szorit ki a helyéből, vagyis műnyelven: 440 tonnás.

Harczi képességének fokozására minden lehető megtehető. Karcsú testét nikkell-aczel vért borítja, belseje pedig 15 egymástól vízmentesen elkülönített szakaszra van osztva, hogy ha itt-ott átűtnék is az ellenséges golyók, még azért egy hamar el ne süllyedjen.

Különbben nem hagná magát olyan könnyen meglövedtetni: három nagy ágyú van a fedélzetén, kettő elől páncél-toronyban, egy pedig hátul. Ezek jókora czukorsüveg nagyságú és alakú golyókat, gránátokat szórnak több kilométer távolságra s ha például a gellért-hegyi erőd helyén valami ellenséges vár volna, azt a Margitsziget mögött pár óra alatt szét tudnák rombolni. Ezenkívül három golyószóró van még a hajón, melyek rendkívül gyors tüzeléssel az egész környéket elárasztják apró golyókkal, melyek a rendes puska golyóknál nem sokkal nagyobbak.

De még a matrózok számára is van a fődélzetlen lövész állvány csinálya, melyet az ellenség golyói ellen kromaczel páncél véd.

Van aztán a hajónak erős, éles aczélóra, melylyel ha az ellenséges hajónak nekiront, akkor annak pusztulni kell.

Hogy pedig éjszaka se lehessen meg, erős villamos fényszóróval is fel van szerelve, a melylyel nagy távolságra bevilágíthatja a környéket.

A hajó gyomrában rejlt két gőzgép 1400 lóerőt fejt ki s óránként 20 kilométert haladhat. Hadi felszerelésnél 620 métermáza szenet rakároznak el a hajóban, melynek fölhasználásával, teljes gőzerő kifejtése mellett 650 kilométer utat futhat be, míg ha nincs szükség nagy erőfeszítésre, akkor ez a szénkészlet 1000 kilométer útra is kifutja.

Igen érdekes volt a «Temes» vízrebocsájtása, a mi délelőtt tizenegy órakor ment végbe. A meghívott vendégeket külön gőzös szállította a hajógyárhoz, mely zászlókkal, drapériákkal szépen fel volt díszítve, a parton pedig tribünök álltak a nézők számára. A vendégeket a kikötő hidján a «Danubius» gyár igazgatósága részéről Tolnay miniszteri tanácsos, Ullmann, Baumgarten Henrik, Rotter Lajos igazgatók, Salamon és Zboray főtisztviselők fogadták.

Elhelyezkedve az állványokon, részint pedig a külön hajón maradv, nagy érdeklődéssel várta mindenki a vízrebocsájtás pillanatát. A «Temes» fa csuszató talpakon állott, oldalával a Dunának fordulva a lejtős parton, melyen egymástól mintegy négy méternyire tizenhárom vastag gerenda nyult le a vízbe. A ge-

rendák, hogy csúszósak legyenek, vastag fagygyűrűvel voltak bekenve.

Pontban tizenegy órakor felhangzott a munkavezető harsány szava, mire a munkások gyorsan kiverték a támasztó ékeket, eloldották a karvagságú köteleket s a hajó hatalmas aczélteste egész hosszában megmozdult, a következő pillanatban pedig zajtalanul, gyorsan megindul lefelé a lejtőn. Pár másodperc alatt már ott himbálózott a víz tetején. A nézők, kik eddig lélegzetüket is visszafojtva lesték a gyönyörű jelenetet, most mintegy vezényszóra, harsány örömiadalba törtek ki, lelkesen éljenezve a királyt, a hazát, az új hajót.

Az éljenzésbe azonban csakhamar másnemű zaj is vegyült, mely a szemközti Népszigetről hallatszott át. Ijedt kiáltozások és kacagás zúrvárára volt ez.

Az történet ugyanis, hogy a Népszigetet több ezer kíváncsi lepte el, a kik a szép időben végig heverészve, üldögélve a partokat, kedélyes cigarettázás közben várták a nagy esemény bekövetkezését. A mint azonban a hajó a vízbe vágódott, óriási hullámok keletkeztek, melyek a szemközti partot s az ottani nézőket is végig loccsantották. Ez okozta a nagy riadalmat, a minek azonban semmiféle komoly következménye nem lett.

Végül megemlítjük még, hogy a «Temes» Thiel József hajóépítő főmérnök tervei szerint s Titz és Zimmec tengerész-mérnökök felügyelete alatt épült. A «Temes»-sel egyidejűleg egy másik épen ilyen hajó is épül: a «Bodrog», melyet a jövő hónapban bocsátanak vízre. S ha ez is készen lesz, akkor dunai hajóhadunk hat páncélosból, egy torpedónaszárból és egy órhajóból fog állani.

HUSVÉTI VÁSÁR A FŐVÁROSBAN.

Lének Lajos rajza.

A KASSAI HONVÉDSZOBOR PÁLYAMŰVEK.

Rég érzett óhaj már Kassán, a régi kurucz városban, hogy itt is szobor hirdesse a szabadságharc emléket; annál inkább, mert eme nagy időkben kétszer volt itt ütközet: 1848 december 11-ikén és 1849 január 4-ikén. A túlnyomó erő ellenében a hiányosan fegyverkezett nemzetőrség nem tudta megállni a helyét, az 1848 december 11-iki ütközet után Schlick Ferenc osztrák altábornagy bevontult Kassára s a második csata sem volt szerencés a magyarokra, noha hősiességgel küzdöttek. Az első kassai csatában 300 magyar honvéd vesztette el életét, a második ütközetnél 200 közlegény és 20 tiszt esett el. Az elesett hősök emlékének megörökítésére szobormű felállítását határozta el a város közönsége.

A szobor ügyét nagyban előre vitte az 1900-ban Kassán rendezett szabadságharcai ereklye-kiállítás, majd a múlt évi Rákóczi ereklye-kiállítás. Ennek nagy erkölcsi és anyagi sikere adott alapot a honvéd-emléknek is, melynek céljaira mintegy 30,000 korona gyűlven össze, a bizottság kihirdette a pályasatot.

A pályázatra 27 pályamű érkezett be. A jury dr. Takács Menyhért jászói prépost elnöke alatt márczius 26-án döntött s három pályaműnek ítélte oda az 1500 koronás díjat, egyszermind elhatározván, hogy újabb, szűkebb pályázatra hívja fel a három pályamű alkotóit, mert mindhárom szobor költsége jóval többé kerülne a rendelkezésre álló összegnél.

A három legjobbnak talált jutalmazott pályamű, — melyek közül kettőt mi is bemutattunk — az «1848» jellegű Holló Barnabás műve, az «Előre» jellegű alkotói: Margó Ede s Popper D. Siegfried szobrászok és Hikisch építész, végre a «Hazaszeretet» jellegű pályamű Szamovolszky Ödön és Horvay János munkája.

Az «1848» j ligéjű pályamunka két honvédet ábrázol. Az egyik megsebesültlen előre bukik, a másik felragadja elesett társa kezéből a lobogót s diadalmasan előre tör. Hatásosan egészíti ki a szobrot a talapzaton levő két oroszlan. Az egyik, — az elől levő, haragosan emelkedik fel, a másik, — a szobor hátulján, — békésen szunnyad a zászlón.

Az «Előre» jellegű pályamű széles, körben futó talapzaton levő szoboresportozatot ábrázol. Középen a csatába rohanó honvéd, mellette jobbról a gyerekijű dobos, balról a megsebesült s elhanyagolt honvéd.

A «Hazaszeretet» jellegű pályamű előterében felnyúló oszlop alatt, — melynek tetején Árpád ül szobra van, — két alak áll. A kurucz idők egyik harciosa, ki kezén fogja a honvédet s regél neki elmúlt dicső harcokról. E szavak

OROSZ KATONÁK ELINDULÁSA A KELET-ÁZSIAI HARCZTÉRRE SZENT-PÉTERVÁRRÓL.

hatása alatt fog fegyvert s bont lobogót a lelkesülő fiatal honvéd, hogy — mint régen a kuruczok, — ő is harcra induljon a hazáért, szabadságért. Tehát e pályamű vonatkozásba hozza a küzdelmeket, melyek egyik főhelye Kassa volt, az 1848-iki szabadságharczsal.

A többi pályamű között is akad néhány figyelemre méltó s Istók János pályatervét megvásárolta a bizottság. E pályamű magas oszlop alján egyik kezében szuronyos puskát, a másikban zászlót tartó honvédet ábrázol, a ki rohamra indul. Az oszlop tetején a Hadúr kardját őrző turulmadár ül.

A pályaművek Kassán ki vannak állítva s most nagy közönség szemléli a dicső múlt emlékére készült szobor-mintákat.

Lengyel Menyhért.

OROSZ KATONÁK INDULÁSA A HARCZTÉRRE.

Az a jelenet, melyet egyik képünk bemutat, mostanában igen gyakran ismétlődik Szentpétervárott s egyéb orosz városokban is. Vállukra fektetett, feltűzött szuronyú puskával, komoran, hallgatagon, a dobosó ütemére lépve vonulnak a katonák a vasúti állomás felé, már vár rájuk az indulásra kész vonat. Téliessen vannak öltözve, hosszú barna köpenyekben, nagy prémes süvegekkel, magas szarú csizmákban. A hó belepi a kövezetet, megtompítja lépteik zaját, de mi ez az oroszországi tél ahhoz képest, a mi rájuk vár Szibériában, a Bajkál-tó környékén, Mandzsú-ország vad vidékein! Az éjjeli időben is nagy tömegben állják el az utcza szélét a kiváncsiak, lelkesen megélezzik a bizonytalan jövő elé induló katonákat, de ezek komoran, az üdvívalgókkal nem törődve, mennek tovább zárt soraikban. Vajjon hányan maradnak közülök örökre ott a távol keleten, hányan kerülnek vissza nyomorékul? Erre ha gondolnak is, nem szabad meglátszani rajtuk. Csak mennek tovább, egyforma, kemény lépéssel, viszi őket a kötelesség s a katonai fegyelem.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Rudnyánszky Gyula költeményei (1894—1904). Debreczen, 1904. A ki az irodalmat csak a fővárosi lapokból figyeli, azt kellett hinnie, hogy e régebben oly termékeny költő csaknem teljesen elhallgatott; most megjelent kötete vaskos terjedelmével ugyan-csak megegyezik a véleményem. A ki pedig emlékszik Rudnyánszky régebbi verseire, rá fog ismerni ez új

kötetben is: semmiben sem változott, sőt nem is fejlődött azóta. Ugyanaz a könnyűsége a verselésnek, ugyanaz a fordulat, csillogó nyelv s a mélységnek ugyanaz a hiánya jellemzik, mint tiz-tizenöt évvel ezelőtt. Még tárgyai is ugyanazok: régebben is szerette a hazafias tárgyakat hol könnyen hevülő lelkesedéssel, hol kesernyős szatírával énekelni; a társadalmi bajokat jóakarattal, de feltételes filozófiával és lágy szentimentalizmussal fejtegetni, szerelmi érzéseit könnyű, színes, hamar elillanó hatású dalokba foglalni. Képzületének élénkségéből sem sokat vett el a haladó kor, most is tele tudja hinteni verseit csinos, a szemet gyönyörködtető virágokkal. Legtöbbet bizonyára szerelmi dala érnek; valamennyiben a ezáltal ért, boldog szerelmet éneki játszi könnyedséggel vagy erősebb megindulással. A kik a költészetben a forma csínját, az ötletes, színes előadást, a nyelvnek könnyen áradó bőségét többre becsülik a tartalom mélységénél, a lélek finomabb rezdüléseinek művészi alakításánál, azok sok olyat fognak találni a kötetben, a mi megnyeri tetszésüket. A kötetből, melynek ára nincs feltüntetve, mutatványul a következő verset közöljük:

Virágok.

Repülnek az évek felettünk,
Az elvirult nyár egyre több;
De a mit álmodunk, szeretünk,
Nyomat még el nem fódte kód.
Szerelmünk napvilágos útján
Hervadva hullt le sok levél;
De mért borongunk percnyi multján,
A mi emléke frissen él?

Minek siratni a virágot,
A melyet elperzsel a nap?
Talán a szirt, mely soh'se látott
Lefonnyadt rózsát, boldogabb?
Az üdvnek épen az a része
Legédesebb, mely illanó;
S hogy a boldogság szenvedésre
Tanít: ez benne tán a jó.

Te édes asszony, hogy szeretlek
S rajongok érted, jól tudod,
És mégis drága, hű szívednek
Szívetemlő mennyi bú jutott!
De a mi bánat ért miattam,
Csak újabb kéj forrása volt,
Mint a fa ága meg-megpattan,
Ha sok virágtól meghajolt.

Szívemnek is, mikor gyötörtél
Gyönyört hozott a fájdalom:
Hűdé szavaddal összetörtél,
De esőköd égett ajkamon.

Míg könnyeink egymásba folytak
S kezünk egymásban reszketett:
Sugárán mámoros mosolyunk
Ragvogni láttuk az eget.

Szerelmi hódolat jelölül
Mindig virágot adtam én;
Boldog virág, mely soh'se vénül,
Halála, ádve egy: a fény.
S úgy érzem, hogy mi is, szerelmem,
Egy-egy ilyen virág vagyunk;
Nem küzdhetünk a végzet ellen:
Mi élet, attól hervadunk.

«Ködös problémák», regényes kép, írta Bekics Gusztáv. Keletkezésében és formájában sajtószertű könyv. Mint szerző előszavában elmondja, eszméje mintegy egy év előtt elhunyt nejeének, Bogdanovics Krisztinának, az ismert írónőnek agyából pattant ki s az író házaspár együtt szándékozott kidolgozni, a mit azonban örökre lehetlenné tett a hitves halála. Bekics most, fölhasználva neje jegyzeteit, kidolgozta és halála évfordulójára kiadta. Regénynek nem meri nevezni, mert meséje vajmi kevés; inkább egy nagy társadalmi probléma regényes modorban való kifejtése. Alaptétele az, hogy bár a modern élet szükségletei a létért való küzdelem harcaterére viszik a nőt s fölgyverzik a tudomány eszközeivel: mégsem szabad elvesztenie lényé tulajdonképeni lényegét, a nőiességet s nem szabad teljesen kilépnie igazi köréből, a családi életből. Hősnője, Olga, tudós nő, a ki el van telve a pesszimizmus filozófiájával s ezért ezáltalannak találja az életet, nem akar férjhez menni sem. Vele szemben Artur, a ki szerelmes Olga-ba, az optimista világ-felfogást képviseli s azt hirdeti vele szemben, hogy a fejlődés az ember tökéletesedésére, a természet nyers erőinek leküzdésére s végül a szellemnek az anyag feletti diadalára vezet. Erről meg is tudja győzni Olgát s eloszlatja pesszimizmusát, nejevé teszi. Mint ebből is láthatni, e mese csak arra való, hogy alkalmat adjon a társadalmi kérdés beható tárgyalására, de ezt aztán a szerző ritka elmével és dialektikával s a modern filozófiai és szociológiai gondolkodás terén való alapos tájékozottsággal fejtegeti. A kik az efféle kérdések iránt érdeklődnek, sok tanulságot meríthetnek Bekics könyvéből, mely a Lampel Róbert (Wodianer és fia) czég kiadásában jelent meg; ára 3 korona.

«Magyarország történelmi emlékei az ezredéves országos kiállításon». Az 1896-iki millenniumi kiállítás alkalmából létrejött irodalmi termékek között úgy a kiállítás külső fényét, mint a maradandó belső értéket tekintve, bizonyára az első helyen áll az a nagyszabású díszmű, mely a kiállítás egyik

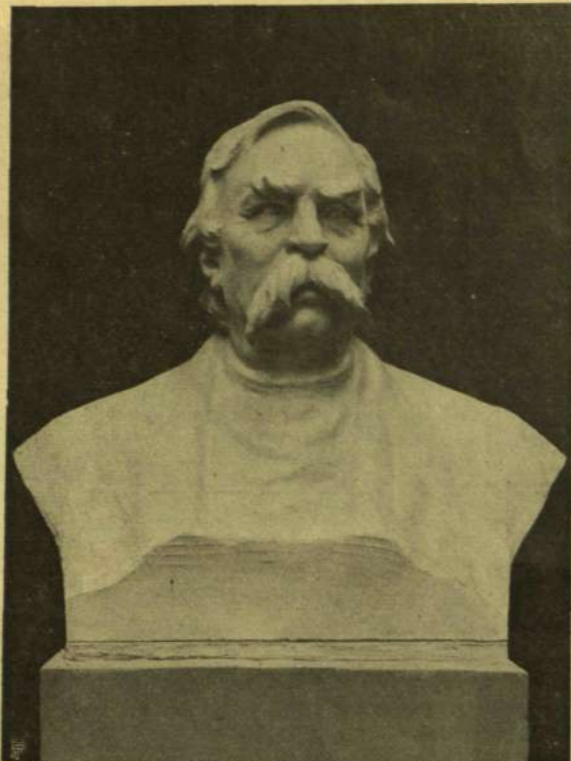
legnevezetesebb részét: a történelmi főcsoportot ismerteti s mely csak most jelent meg teljesen a könyvpiacra.

A megjelenés késedelmének oka a szerkesztéssel megbízott szakfőnöknek, Czobor Bélának súlyos s fájdalom, halálos kimeneteli betegeskedése volt, mely miatt időközben a szerkesztéstől vissza is kellett lépnie. Ekkor a nagy műnek csak kisebb része volt készen, úgy hogy Szalay Imréné, a Nemzeti Múzeum igazgatójára, kit a kereskedelemügyi miniszter a munka befejezésével megbízott, valóban nehéz feladat hárított. Az ő kiváló ügybuzgalmának köszönhető, hogy a mű nagyobbik, második része aránylag oly rövid idő alatt elkészült s minden tekintetben kiállja a versenyt a Czobor által szerkesztett első részszerkezettel. Az egész mű 470 ívrétű lapból áll, 539 szöveg közti ábrával és 90 önálló mű-melléklettel. A történelmi kiállításon felhalmozott rendkívül gazdag anyagot kiváló szakfőnök tollából eredő negyvenkét önálló dolgozat ismerteti a magyar történet időrendjében s ezek politikai és művelődési történetünk megmaradt emlékeinek oly tanulságos feldolgozását és ismertetését nyújtják, a melynek úgy az érdeklődő nagy közönség, mint a szak-tudomány, mindenkor nagy hasznát fogja venni. Az egyes tanulmányokat Czobor Béla, Csánki Dezso, Szendrei János, Gereze Péter, Réthy László, Deák Grescens Lajos, Békefi Remig, Radics Jenő, Mihalik József, Varjú Elemér, Szalay Imre, Benkő Henrik, Gohl Odón, Schönherr Gyula, Herman Ottó és Nagy Géza írták. A Gerlach Márton és társa czég nagy költséggel állította ki a becses művet. A sokszorosító műipar összes vívmányai alkalmazást nyertek az illusztrációkban, úgy, hogy a feledhetetlen érdekességű történelmi kiállítás úgy szólván a maga fényében elevenedik meg előttünk a nagy díszmű lapjai. A nemzeti multunk iránt érdeklődők bizonyára nagy örömmel vesnek tudomást a nagyszabású mű megjelenéséről, melynek ára két díszes vászonkötetben 200 korona. A mű egyidejűleg német fordításban is megjelent, a mi a külföld számára is hozzáférhetővé fogja tenni a becses anyagot.

Új politikai napilap Kolozsvárt. A kolozsvári „Magyar Polgár” március 31-én megszűnt. Helyette április 2-án Hegyessy Vilmos ismert hírlapíró szerkesztésében s Aitai K. Albert kiadásában „Nemzeti Hírlap” címen szabadelpárti új politikai napilap indult meg.

Utazás az özevesség felé. Vigjáték három felvonásban, írta Szécsi Ferencz. Első előadása a Nemzeti Színházban márcz. 26-án. Finom hangú vigjáték, a melyben a szerző nem durva komikummal, hanem eredeti ötletekkel igyekszik hatást elérni. Egy amerikai hölgy, Ellen Moore nagy földirtokot örökölt Magyarországon és e miatt vitorlázik hazánkba. Amde itt nem élhet úgy, mint otthon, nincs meg az a szabadsága ezért úgy férjért akar magának venni, kinek halála rövid időn belül várható, hogy mint özeveg szabadabban élhessen. El is megy Lugosi doktor szanktoriumába és előadja tervét. A tanár eleinte nem akar belemenni, de később mégis beleegyezik. Tasnádi gazdag földirtokos, Lugosi jó barátja, szerelmes Ellen Mooreba és elhatározták, hogy Tasnádi, ki egészséges mint a makk, lesz a beteg férj. Az esküvő megtörténik, Tasnádi érvényesen akarja férj jogait, de az újdonsült feleségnek csak névleges férj kellett. Ellen betegnek tartva őt, leviszi Nizzába gyógyulni, de minden pillanatban várja halálát. Tasnádi itt, hogy feleségét meghódítsa, udvarol mindenkinek, csak a feleségére nem néz. Ez fáj az asszonynak s szívében már mutatkozik a szerelem első csirjája. Midőn aztán Tasnádi durván bánik vele, válni akar és egy szőlőhámos bárónak nyújtja kezét. A férj azonban leleplezi a bárót. Ellen, a kisasszony-feleség, most már teljesen beleszeret Tasnádiába, de még küzd érte ellen. A végső csapást Lugosi tanár adja meg neki. Színelég szerelemt vall Ellennek és kéri, hogy legyen az ő felesége, mert a férje egy hónap múlva úgyis meghal; ő ugyan talált fel egy szúrótól betegséget el, de Tasnádit nem gyógyítja meg. Ekkor Ellen térdreborulva könyörög a doktornak, hogy adja vissza férje életét, mert ő igen szereti az urát. Tasnádi, ki a mellékcsobában hallgatódzott, előjön és a darabnak vége. Azonkívül igen sok kedves epizód jelenet jól rajzolt alakok vannak a darabban. A szereplők közül Márkus Emilia játszott nagy sikerrel. Tasnádi szerepét Császár, Lugosi doktort Gál játszotta. Epizód szerepekben Rózsahegy és Gabányi kaczagtatták meg a közönséget. A szerzőt többször kitapsolták. (S. L.)

Felsőbb asszonyok. Eredeti operett 3 felvonásban, írta Lovik Károly, zenéjét szerette Szabados Béla. Előadása a Népszínházban, március 26-án. Vidor Pál szerkesztés kezdete meg előjérének sorozatát, mert igazgatása alatt az első bemutatott zajos sikert aratott. Lovik Károly igen szövevényes és mulatságos szövegéhez Szabados Béla művészi zenét írt. Szellemes ötletek valóságos tárházat találjuk e darabban s a közönség nagyon jól mulatott az előadáson. Cziprián „Felsőbb asszonyok” című

DRÁK FERENCZ MELLISZOBRA MARGÓ EDÉTŐL, A BUDAPESTI ÜGYVÉDI KAMARA DÍSZTERMÉBEN.

nevelőintézetében igen furesz dolgokat tanulnak az asszonyok. Hogyan kell eljárni, a mikor szükséges, miképpen kell igazán sírni, a férfiakat hogy lehet elbolondítani, stb. Boldizsár Máté is elhozta ide a feleségét és kéri, hogy tanítsák meg mindarra, a mire egy sikkes és elegáns asszonynak szüksége van. Boldizsár uram különben nem igen érdemi buta a szép asszonyt, bár csak azért sem, mert igen buda. Hamilkar, egy exotikus birodalom fejedelme, látogatóban van Pesten és itt találkozik a felsőbb asszonyokkal, kik közül Boldizsár nyeri meg tetszését. Meg is hívja őket hazájába s a felsőbb asszonyok elfogadják a meghívást, vele mennek. Itt Boldizsárné férje öntudatlan segítségével, már-már szeretője lesz Hamilkarnak, azonban Boldizsár mégis megmenekül a szarkaktól. Igen sok felvonulás és tánc, köztük az új divatú Ki-Kapo-o indiai tánc tarkítja a darabot. A zenészek között különösen Boldizsár énekstáma, belépője és automobil-dala és Szikra tanár kupléja tetszett leginkább. Komlóssy Emma Boldizsárné szerepében játékaival feltűntetést keltett, ugyanazon mondatjuk Pintér Imréről, ki Hamilkart játszott. Szépen táncolt Kápolnai Irén. Jók voltak még Szirmai, Kovács és Szentmiklósi Irén. A darabot a közönség igen jól fogadta. (S. L.)

Az Urán-színházban március 26-ikán adták először Csudáky Bertalan „Az Orosz Riviera és a Kaukázus” című darabját. A kiváló érdekességű darab Oroszország déli vidékeit írja le, melyek természeti szépségben vetekedhetnek a francia és olasz Rivierával s regényes történeti emlékekben gazdagok. Ismerteti a Kaukázus vidékeinek szépségét is. A szerzőnek ez már második, saját utazásain szerzett benyomásai s tanulmányai alapján készült darabja. A közönség úgy a darabot, mint szép és változatos képeket, melyek közt több mozgóképkép is van, nagy tetszéssel fogadta.

A Múcsarnok tavaszi kiállítása március 30-án délben nyílt meg. A szönyegekkel, bútorokkal díszített termekben nagy számmal jelentek meg úgy a hivatalos személyiségek, mint a művészt íránt érdeklődő közönség. Berzeviczy Albert közoktatási minisztert az igazgatóság élén Benkő Kálmán igazgató fogadta, a kinek üdvözlő beszédére a miniszter kijelentette, hogy örömmel jött el megnyitni a kiállítást, a melyről már sok szót hallott. Ezután megtekintette a tárlatot, melyen a festmények között Karlorsky Bertalan, a szobrok között Zala György kalauzolta. A miniszter körútja közben szíves beszélgetésbe bocsátkozott a művészekkel, az új kiállítók pedig bemutatatták magának. Egy órai időzés után távozott a tárlatrol.

A Múcsarnok tizenhat termében ezernél jóval több kép és szobor is elférhet. Most 346 műtárgy látható. Az itélő jűrt sem halmozták el annyira, mint máskor. Művészeink a nyári hónapokban mindig többet dolgoznak, mint a télelben és így a tavaszi kiállítás nagyobb részét a téli kiállításról elkészített művek teszik. A két kiállítás egy kissé közelebb esik egymáshoz. A tárlat anyagának nagyobb részét arcképek teszik, a mi a biztos megrendelésre való dolgozatok mutatja. Az első terem falait négy arckép foglalja el. Ebből kettő a Nemzeti Kaszinóé, s a király arcképét Benzúr Gyula, a királyné képét László Fülöp festette, a ki a képen megjegyzi: „fénykép segítségével”. Benzúr Gyula festete még

Schlauch Lőrincz néhai bibornok és Nádasdy Tamásné grófnő arcképeit. Lotz Károly és Székely Bertalan is nő arcképet állítottak ki. Balló Ede, Both Menyhért, Márk Lajos, Szenes Fülöp, Stetka Gyula, Knopp Imre, Spányik Kornél, Endrey Sándor, Glatter Armin, Nagy Zsigmond arcképekkel vannak képviselve, László Fülöp lefestette Berzeviczy közoktatási miniszter arcképét is.

Több művész gyűjteményes kiállítást rendezett: így Szilágyi Lajos, Mihalik Dániel, Magyar-Mannheimer Gusztáv tájképekkel; Zombory Lajostól pedig több jó állatképet találunk. — Poll Hugó csupa posztellképet állított ki. Telegy Károly, Grünwald Béla, Spányi Béla, Tölgyessy Artur, Kézdi Kovács László, báró Mednyánszky László, Tull Odón, Mendlik Oszkár, Bosznay, stb. a tájképek érdekességeit nevelik.

Az életképek és figurális festmények közt szívesen nézi mindenki Vágó Pál, Zempléni Tivadar, Hegedűs László, Baditz Ottó, Putaky László, Jendrassik Jenő, Csók István, Hary Gyula, Boruth Andor, Bruck Lajos, Jászay József, Rippl-Rónai József, Nagy Vilmos, Juszkó Béla, Gergely Imre, Pucza Ferencz, Dery Béla, Kacziány Odón, Peske Géza, Edvi-Ilés Aladár, Pállya Czelesztin, Vastagh Géza, stb. festményeit.

A szobrázók leginkább apróbb műveket állítottak ki, sok szalonba és asztalra való ügyes dolgozat. Róna József egy nagyobb szoboresoportozata Anakreont ábrázolja.

Jantyk képeinek kiállítása Békésen. Jantyk Mátyás, a korán elhunyt jeles művész képeiből, melyek nemrég Budapesten a Múcsarnokban voltak kiállítva, családja most szülővárosában, Békésen rendezett kiállítást, melyet március 28-ikán nyitott meg dr. Lukács György főispán.

A római művészet díjak. A Fraknoi Vilmos püspök alapította római művészeti díjakat a Képzőművészeti Tanács az első évre Damkó József szobrásznak, Strobl Alajos tanítványának s Grünwald Béla és Hegedűs László festőművészek ítélte oda. A tanács már értesítette elhatározásáról a Rómában tartózkodó Fraknoi püspököt, a ki nyomban válaszolt és tudatta, hogy a római magyar művészalék teljesen készen várja új lakóit. A díjak nyertesére a hűsvéti ünnepek után utaznak Rómába. Damkó József szobrász pályázati doborművét, mely II. Szilveszter pápát abban a helyzetben örökíti meg, a mint a magyar követeknek átadja a magyar szent koronát, márványba faragva a római lateráni bazilikában II. Szilveszter pápa sírja fölé helyezik, hogy hirdetője legyen a magyar nemzet kegyelmeinek. A két festőművész évi ösztöndíj egyenként 3000 korona, a szobrász 4000 korona, és ellátás a római magyar művészeti palotában. Nagy nemzeteknek már régen van ily alapítványuk és intézetük Rómában, a francziáknak a zene tanulására is. Ezek mind jó eredményrel járultak a művészetek fejlődéséhez; a francziáknál a «Prix de Rome» odaitételese művész esemény.

*A «Könyves Kálmán» részvénytársaság izlése-sen összeállított katalógusát adta ki ama szép műlapoknak, melyek a társaság kiadásában élethű színes másolatokban, heliogravúrokban a közönség számára hozzáférhetőkké lettek. A képek csupa kiváló magyar művészek munkái, a legjava annak, a mit a magyar művészet újabb időben alkotott s reprodukálás szépségével alkalmasok arra, hogy a magyar családok lakásainak díszítő szolgálganak. Minden kép csinos, stílusérzetben kapható aranylag olcsó áron, a melyet e mellett csekély havi részletekben is lehet törlesztetni. A «Könyves Kálmán» társaság már eddig is nagy eredményrel működött közre abban, hogy a magyar művészek munkáit a legszélesebb körökben elterjessze s kisorsítsa azokat a többnyire művészietlen és silány külföldi képeket, melyekkel azelőtt az országot elárasztották. A ki pedig nem éri be a másolatokkal, hanem eredeti festményekkel akarja lakását díszíteni, annak igényeiről is gondoskodik a társaság, állandó műkiállításával, melyben kiváló festőink művei láthatók s szintén könnyen törleszhető részletfizetés mellett kaphatók. Manapság mindenfelé sokat beszélnek a művészet népszerűsítéséről; ez ügyben nagyon kevés intézet tett annyit s ér el oly szép eredményeket, mint a «Könyves Kálmán» részvénytársulat, melynek műlapjai valóban megfélemlenek mindazoknak az igényeknek, melyeket a művészi festmények színes reprodukciójával szemben támaszthatunk. A társaság legújabb kiadványai közt van Vágó Pál «Szegedi árvíz» képe is, a jeles művész eme kitűnő alkotása.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tudományos Akadémia március havi utolsó ülésén minden évben több pályadíj sorsa fölött dönt. A március 28-ikán báró Eötvös Loránd elnöksége alatt összegyűlt összes ülés egyik pályadíjat sem adhatta ki.

Az ülés szép emlékbeszéddel kezdődött, melyet Lengyel Béla egyetemi tanár tartott az Akadémia

Holló Barnabás pályaműve.

Istók János pályaműve.

Horvay János és Szamovolszky Odón pályaműve.

A KASSAI HONVÉD-SZOBOR PÁLYATERVEIBŐL.

elhúnyt tagjáról, dr. Plósz Pál tudós orvosról. A felolvastát végig hallgatták a mintegy másfél év előtt elhunyt tudós családja tagjai, köztük volt testvéröccse, Plósz Sándor igazságügyminiszter. Melegben és szeretettel emlékezett meg Lengyel Béla a jeles orvosról és tudósról, kinek ifjúkori barátja volt s a ki, mikor orvosi diplomáját megkapta, még külföldön tökéletesítette magát. A mint a külföldről hazajött, Kolozsvárra, az akkor föllállított egyetemhez neveztek ki a kórügytan professzorának. Kolozsvárt csak rövid ideig működött, áthozták a budapesti egyetemre, a hol csaknem harmincz esztendőig tanított s ez idő a'att, bár sok nehézséggel küzdve, jelentékeny tudományos buvárlatokat végzett. Tudományos munkásságára békítőn hatott nevének egy járványos betegségben 1893-ban történt hirtelen halála. 1902-ben kezdett elborulni elméje s néhány hónap múlva meghalt. Az emlékbeszédedet a jelenlétből megtapsolták.

Nagyessy László terjesztette elő ezután a gróf Karácsonyi drámai pályázat (200 arany) bírálójának Heinrich Gusztávnak, Rákosi Jenőnek, Herzeg Ferencnek és Kozma Andornak véleményét a jutalomért versenyző drámákról.

Negyvennyolcz drámát küldtek a pályázatra, legnagyobb részben figyelemmel sem méltó kísérleteket, de néhányon látszik, hogy a szerzők a modern dráma szerkezetét figyelemmel kísérték és az eseményeket színpadi hatással bírják feltűntetni. Költői becsüggel tekintetben a figyelemreméltó darabok egyike az «Ész és erő», melynek tárgya a Herakles-mondák körébőlvaló. «A megújulás» című 3 felvonásos színmű egyenesen a színpadra való munka, mindvégig következetes, hatásos eseményekkel, alapszemléje érdekes, társadalmi rajza találó. Színpadon jelentékeny sikert ígér, bár jellemrajza gyöngye. Az «Erők és gyengék» szintén színpadra alkalmas. Hangulata változatos, izgalmas dialógusában sok az elevenség, de részleteiben sok a hiányosság. Egészben érdekes munka és hivatott íróra vall. «A szerető» a pályázatnak drámailag legértekező darabja. Szerkesztve is jól van, s meglegő fordulatokban gazdag. A ki írta, tud dolgozni a színpad számára. Nyelve finom társalgási nyelv. Jellemzőit a jellemfejtés fogatalkossága ellensúlyozza. Mivel azonban e darabok egyike sem felel meg a pályázat szigorú követelményeinek, a bizottság többsége emélfogva azt javasolja, hogy a díjat egyik pályaműnek se adják ki, a mihez az összes ülés is hozzájárult. (Mint a lapok írják, az «Ész és erő» című darabnak Ferke (Francse) Pál, a «Megújulás» címűnek Szemere György, a «Erők és gyengék» címűnek Szemere György s a «Szerető» címűnek Porzsoló Kálmán a szerzője.)

Hasonló sors érte a Farkas-Raskó-díjért hazafias költeményrel pályázókat. Negyvenhét költemény közül — a jelentéstevő Hegedűs István szerint — egy sem olyan, a mely a díjra érdemes volna.

A Wodianer-alapítvány kamatának odaitételese-ről Szily Kálmán föltitkár tett jelentést. Az 1000—

1000 koronát ítévo kamatok, melyek jeles néptanítók jutalmai, az idén Mathias József nagymihályi és Morasán Kornél aranyosmedgyesi tanítók kapják meg. A föltitkár jelentette még, hogy az Akadémia naggyűlése május 10-ikén kezdődik a szokott renddel és 15-ikén lesz az ünnepi közgyűlés. Akadémiai tagságra ajánltanak:

Az I-ös osztályban levelező tagokul: Becker Fülöp Ágost, Sebestyén Gyula, Freskay János, Kégl Sándor és Ferenczi Zoltán. A II. osztályban rendes tagokul: gróf Andrássy Gyula, Ballagi Aladár és Karácsonyi János; levelező tagokul: dr. Ferdinándy Géza, dr. Magyar Géza, dr. Mandelto Gyula, dr. Schwarz Gusztáv és dr. Mahler Ede. A III. osztályba levelező tagokul: dr. Beke Manó, dr. Hollós László, dr. Halavács Gyula és dr. Zimányi Károly.

A Kisfaludy-Társaság március 30-iki ülésén Beöthy Zsolt elnököl, s vele együtt foglalt helyet az elnöki asztalnál Berzeviczy Albert miniszter is, mint alelnök. Vargha Gyula föltitkár jelentette, hogy az Első Hazai Takarékpénztár és az Első Magyar Általános Biztosító Társaság 400—400 koronával növelték a társaság vagyonát, Hirsch Jakabné szül. Ellenberger Ida pedig nagybátyja, Landau Horác emlékeztetére 2000 koronás alapítványt tett. A felolvasók sorában első volt Somló Sándor, a Nemzeti Színház igazgatója, ki «Rákóczi bujdosása» című új történelmi színművének egy részét mutatta be. Azt a momentumot olvasta föl, mikor II. Rákóczi Ferenc fogságából szabadulva, vértanuln megjelenik Lengyelországban, a csüggedt bujdosók közt. A hallgatók igen jól fogadták a bemutatott részt. Utána Kozma Andor olvasta fel «A közvélemény» című szatirját, a melyben azt gunyolja, hogy kiki azt tartja közvéleménynek, a mi reá nézve kedvező, ellenben hazugnak azt, a mi nem a szájaize szerint való. Az elmés költeményt taps kísérte. Jakab Odón «Péter Mátyás» című humoros elbeszélést mutatta be, szintén tetszés mellett. Végezetül Pekár Gyula olvasta fel Rohonyi Gyula vendégnek néhány költeményét. A közönség ezeket is tapsokkal fogadta. A felolvasás után zárt ülés volt, melyen elhatározták, hogy a jövő évi naggyűlést Csokonai emlékének szentelik.

Közgyűlések. Az utóbbi napokban több egyesület tartotta meg évi közgyűlését. A Nemzeti Szalon március 27-iki közgyűlésevel fennállása tizedik évét ülte. Hogy a jubiliáris esztendőnek dísz adjon, a Szalon az idén fokozta a kiállítások számát. Hét kiállítást rendezett a fővárosban és négyet a vidéken. A kiállításokat összesen 13,500 fizező látogató tekintette meg. — A magyar képzőművészek egyesületének közgyűlése hosszan tanácskozott azon az indítvánnyon, hogy a Múcsarnokban működő bíráló bizottság külön választások az országos képzőművészeti társulat választmányától, és minden évben újra választandó, ugyanegy bíráló pedig sokáig ne

működjék a bizottságban. Ezt el is fogadták. Megvitatták a művészi segély- és nyugdíjalapszabályzat azon tervezetét, melyet a Képzőművészeti Társulat igazgatósága dolgozott ki. Ebből megtudtuk, hogy a magyar festők és szobrászok nyugdíjalapja jelenleg 316,000 koronára rug, melyből 138,000 koronát a kiállító művészek, a többi pedig a társulat gyűjtötte össze. Az egyesület és a társulat választmányai együttesen fogják a végleges nyugdíjszabályzatot megszerkeszteni. Kedvezően fogadták azt az indítványt is, mely a Múcsarnok kiállításán is meg akarja honosítani a részvételtetésre való művásárlást.

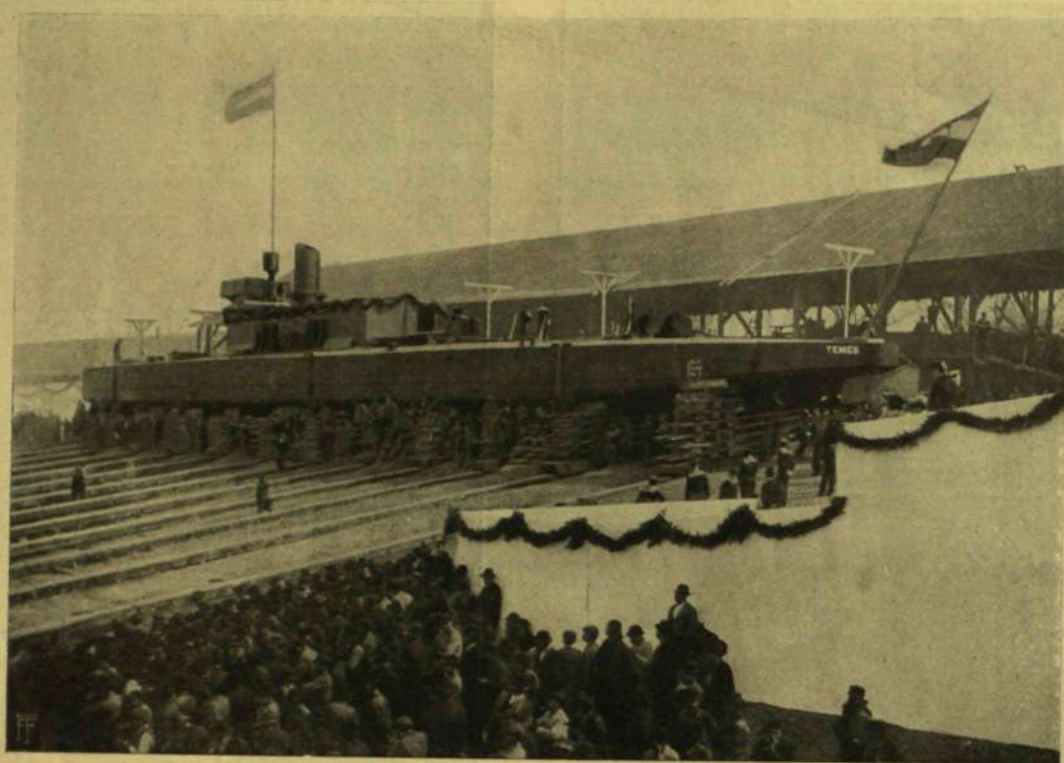
Az «Otthon» közgyűlése. Az Otthon írók és hírlapírók köre március 25-én tartotta az évi közgyűlést Rákosi Jenő elnöklete alatt, a ki megnyitó beszédében azon óhaját hangoztatta, hogy az újságírók közt aljon helyre az egyetértés s azt hiszi, nincs messze az idő, mikor az összes hírlapíróknak egy egyesületben tömörülése bekövetkezik. A megnyitó beszéd után a jelentésüket terjesztették elő, majd a választmányt választották meg.

A Budapesti Újságírók Egyesülete március 27-ikén tartotta meg közgyűlését Vészi József elnökletével. Vészi megnyitó beszédében az egyesület lefolyt évének eseményeit előadva, helyeselve említette föl a hírlapírók egyesülésére az Otthon közgyűlésén Rákosi Jenő által elmondottakat. Az évi jelentést Szatmári Mór föltitkár terjesztette elő. Ennek megtörténte után közönséget szavazott a közgyűlés Singer Zsigmondnak és Czikkay Lajosnak az Egyesület segély-alapja érdekében kifejtett tevékenységükért, majd a választásokat ejtették meg, a miután a közgyűlés véget ért.

MI UJSÁG?

A király április 4-ikén este a svéd-norvég királyi pár látogatására Abbáziaába indúl, a hová április 5-ikén reggel nyolcz órakor érkezik meg, estig marad ott és a Stefánia-szállónak ugyanazon lakosztályában fog lakni, a melyben tíz év előtt, a német császári pár abbáziai látogatásakor lakott. Este kilválgást is lesz. Az ebéd után, a melyet Oszkár svéd király ad, a két uralkodó kocsiira száll és bejárja a furdőhely környékét egész Lovrónáig. A király, újabb hírek szerint április végén, az angol trónörökös pár bécsi látogatása után jön Budapestre.

A budai királyi várkastély 1905. tavaszán minden részében készen lesz. Az építés eddig 27 millió koronát használtak föl. A nagy terem is elkészülték már, kivéve a középső rész nagy dísztermet, mely a palota-útra nyílik, és a várkertre néző buffet-termet. Minden terem falait a hazai történelem nagy alakjai, vagy a népköltés epizódjai díszítik, kiváló művészeinktől. A buffet-terembe

A MONITOR A VÍZREBOCSÁTÁSRA KÉSZEN.

Feszty Árpád most festi a falra Argirus királyi és Tündér Iona meséjét. Ennek a teremnek hossza 50 méter, szélessége 8, magassága 10 méter. Feszty nagy részben már elkészült munkájával. A fantasztikus szép regét három nagy képre osztotta fel a művész. Ezekből a két széles 7—7, a középső 11 méter területet foglal el.

A királyi dédunokája. Windischgrätz herceg és Erzsébet főhercegnő újszülött fiát március 25-ikén keresztelték meg Skrbensky bíboros hercegek Prágában. A keresztapát, Ó Felségét, Ferenc Salvator királyi herceg képviselte. Az újszülött a keresztességben a *Ferencz József, Mária, Ottó, Antal, Ignác, Oktávián* nevet kapott.

Deák Ferencz mellszobra. A budapesti ügyvédi kamara március 27-ikén leplezte le a díszes ünnepély keretében Deák Ferencz mellszobrát, mely Margó Ede szobrászunk jeles alkotása. A leplezési ünnepélyen megjelent Plósz Sándor igazságügyminiszter Mohay Sándor és Bernáth Géza államtitkárokkal s a politikai és jogászvilág kitünőségei nagy számmal. Megnyitó beszédet dr. Szivák Imre, a kamara elnöke, emlékbeszédet pedig dr. Baracs Marcell ügyvéd mondott.

Kállay Béni emlék-érme. A közös pénzügyminiszterium és a bosnyák-hercegovinai országos kormány megbízásából a bécsi pénzverő műhelyben elkészült néhai Kállay Béni közös pénzügyminiszter emlékérmé, melylyel a tisztviselők kegyeletteljes megemlékezésüket akarják bizonyítani. Az érme anyaga ezüst vagy bronz. Egyik lapján Kállay arcképe látszik a fölirattal: *In memoriam Benjamin Kállay de Nagy Kálló, MDCCCXXXIX—MCMIII.* (Nagykállói Kállay Béni emlékeztetőre 1839—1903.) A másik lapot a Kállayak családi címere foglalja

el, körülötte latin fölírás, melynek fordítása ez: «A magyar-osztrák birodalom közös pénzügyminiszterének, a huszonegy éven keresztül Bosznia és Hercegovina adminisztrátorának közös munkatársai kegyeletük jeléül adták, adományozták és ajánlották.» Az érme elkészítését még 1902-ben elhatározták, mikor husz éve telt le Kállay boszniai kormányzatának, de arcképet nem tudtak hozzá szerezni, mert Kállay 1882 óta nem fényképezte le magát. Scharff a jeles ércmetsző, ki azóta szintén meghalt, 1902-ben Budapesten a delegációk ülése alatt titokban készített arcképet Kállayról. Scharff halála után az érmet legjobban tanítványa, Pavlik Ferencz készítette el. A királynak egy arany példányt nyújtottak át az éremből. Az érme ezüsből 12 koronáért, bronzból 5 koronáért megrendelhető a bécsi cs. és kir. pénzverőházban (Wien, III. Heumarkt, k. k. Münzamt).

Kolossváry volt honvédelmi miniszter jegyváltása. Kolossváry Dezső volt honvédelmi miniszter jegyét váltotta a fővárosi előkelő társaság egyik ifjú hölggyével, *Barbás Rózsikával*, dr. *Barbás József* Rökus-kórházi főorvos leányával.

Házasságok. Szük családi körben tartotta meg ifj. *Szentivány József* földbirtokos, a csorbai tó tulajdonosának fia esküvőjét *Wlassics Margit* kislányával, *Wlassics Gyula* volt közoktatásügyi miniszter, egyetemi tanár leányával. A fiatal párt *Zelenka* evangélikus esküvője szüleinek házában. — *Barcsay Tamás* nagybirtokos március 26-án kelt egybe *Bonczhidán Bánffy Katalin* grófnővel, *Bánffy György* gróf, titkos tanácsos, m. kir. főajtónálló leányával. A polgári esküvőt *Dósa* Andre alispán, az egyházi szertartást *Biró Béla* kolozsvári kanonok, pápai prelátus végezte. Násznagyok voltak: *Berthold Rikárd* gróf, *Barcsay Domokos*, *Wesseleányi Miklós* báró, *Kemény Ákos* báró.

Münnich Aurél képviselő kitüntetése. A király *Münnich Aurél* képviselőt, a delegációk hadügyi költségvetésének és a képviselőház véderbizottságának évek óta előadóját a *Lipóttrend* középkeresztjével tüntette ki.

Magyar nemesség. A király *Szabó Béla* posta- és táviró-igazgatójának és utódainak, nyugalmazásának alkalmából, sok évi buzgó és sikeres szolgálata elismerésül a magyar nemességet adományozta.

Páratlan kedvezményt nyújt a világhírű *Herkules-fürdő* igazgatósága. Ugyanis az intelligens közép- és felsőosztály részére, azoknak, kik szerény jövedelemmel bírnak, 50% árkedvezményt engedélyezt július és augusztus 26-ika után. Bővebb felvilágosítást és prospectust készséggel küld az igazgatóság.

Első leánykiházasai egyet m. sz. Schwarz Armin elnök lével és a tagok nagyszámú részvétele mellett tartotta meg március 25-én ezen intézet negyvenedik közgyűlését. A jelentésben és mérlegben a következő figyelemreméltó adatok találhatók: Nászjutalékok és visszafizetések címén 859513 K 29 f. lett kifizetve, ezek között 95 jutalékra 59.550 koronával. Az új beiratkozások 14.854 jutalékra, 3017 jutalék részével többet eredményeztek, mint az előző évben. Díjakban 2.507.619 K 49 f. vételeztetett be, ami 221.754 K 55 f.-nyi emelkedést jelent. A díjtartalék 1.202.482 K 99 fillérrel növeltetett és most már 9.334.174 K 8 frre emelkedett. A nászjutalék felemelése és a külön tartalékra 116.206 K 20 f. esik, melynek most már 708.74 K 60 frrel rendelkezik. A mérleg végösszege gyanánt 10.520.392 K 67 fillér mutatkozik, mely végösszeg takarékos betétekben, állampapírokban és egyéb elsőrendű értékpapírokban, valamint kiváló saját épületekben fedeztetett leli. Miután a közgyűlés Murányi Ernő dr. indítványára Schwarz Armin elnöknek, az igazgatóságnak és Kohn Arnold vezérigazgatójának egyhangulag köszönetet és elismerést szavazott, Alexander Bernáth dr. egyetemi tanár, a felügyelő-bizottság elnöke, szólásra emelkedett, hogy Schwarz Armin elnöknek legközelebb bekövetkező 80-ik születésnapja és elnöksége 35-ik évének betöltése alkalmából a közgyűlés és a tagok összeségének szerencsekívánatait tolmácsolja. Az elnök köszönete után véget ért a közgyűlés.

A Triesti Általános Biztosító-Társaság (Assicurazione Generali) f. é. március hó 18-án tartott 72-ik közgyűlésén terjesztette be az 1903. évi mérlegét.

Az előtűnt fekvő jelentésből látjuk, hogy az 1903. december 31-én érvényben volt életbiztosítási tőkésösszegek 656.787.581 korona és 31 fillért tettek ki és az év folyamán bevett díjak 28.731.705 korona 08 fillérre rúgtak. Az életbiztosítási osztály díjtartaléka 14.002.386 korona 03 fillérrel 174.192.235 korona 16 fillérre emelkedett.

A társaságban, beleértve a betértes-lopás elleni és tükörüvegbiztosítást a díjbevétel 12.989.614.539 kor. biztosítási összeg után 21.276.945 korona 70 fillér volt, miből 8.716.810 kor. 37 fillér viszontbiztosításra fordított, úgy hogy a tiszta díjbevétel 12.560.135 kor. 33 fillérre rúgott, mely összegből 8.669.907 kor. 26 fill. mint díjtartalék minden tehertől menten jövő évre vitetett át. A jövő években esedékessé váló díjkötelezvények összege 86.523.237 kor. 41 fillér.

A szállítványbiztosítási ágban a díjbevétel kitett 3.720.916 kor. 60 fillért, mely a viszontbiztosítások levonása után 1.161.348 kor. 49 fillérre rúgott.

Károkkért a társaság 1903-ben 26.668.093 korona 31 fillért folyósított. Ehez hozzáadva az előbbi években teljesített kifizetéseket, a társaság alapítása óta kintő fejében 768.682.165 korona és 96 fillérnyi igen tekintélyes összeget fizetett ki.

A nyereség - tartalékok közül, melyek összesen 23.505.036 kor. 95 fillérre rúgnak, különösen kiemelendők: az alapszabályszerinti nyereségtartalék, mely 5.250.000 koronát tesz ki, az értékpapírok árfolyam-ingadozására alakított tartalék, mely a 3.729.624 kor. 17 fillér külön tartalékkal együtt 16.778.952 korona 01 fillérre emelkedett, továbbá felemelendő még a 160.000 koronára rúgó követelések tartaléka és a 378.042

A «TEMES» MONITOR VIZREBOCSÁTÁSA — A MONITOR A VÍZBE ÉR.

korona 47 fillérnyi ingatlan tartalék. Ezekon kívül fennáll még egy 938.042 korona 47 fillért kitevő külön alap, melynek az a rendeltetése, hogy az életbiztosítási osztályban a kamatláb esetleges csökkenését kiegyenlíti.

A társaság összes tartalékjai és alapjai, melyek első rangú értékekben vannak elhelyezve, az idei átutalások folytán 208.632.918 korona 73 fillérről 227.329.923 kor. 25 fillérre emelkedtek, melyek következőképpen vannak elhelyezve:

1. Ingatlanok és jelzálogkövetelések 35.297.680 kor. 66 fillér. 2. Életbiztosítási kötvényekre adott kölcsönök 19.464.641 korona 25 fillér. 3. Letétmennyezett értékpapírokra adott kölcsönök 733.807 korona 13 fillér. 4. Értékpapírok 157.833.474 korona 11 fillér. 5. Tárczaváltók 1.008.628 korona 72 fillér. 6. A részvényesek biztosított adósságelei 7.350.000 korona. 7. Bankoknál levő rendelkezésre álló követelések, készpénz és az intézet követelése, a hitelezők követeléseinek levonásával, 5.651.691 kor. 38 fillér. Összesen 227.329.923 kor. 25 fillér. Ezen értékekből 45 millió korona magyar értékekre esik.

A «VASÁRNAPI UJSÁG» 51-ik évfolyama.

A *Vasárnapi Ujság* évenként több mint 130 ívre terjed és több mint ezer képet közöl évenként, időnként színes mű-mellékleteket is.

Mikszáth Kálmán kitűnő írónk mint főmunkatárs működik a *Vasárnapi Ujság* szerkesztőségében s a vele kötött egyezés értelmében kizárólag a *Vasárnapi Ujság*-ba írja nagybecsű új szépirodalmi műveit.

A «Politikai Ujdonságok» előfizetői e lapnak hetenként egy nagy ívre terjedő politikai tartalma mellett külön díj nélkül kapják a *Világkrónika*, képes heti közlönyt és a *Magyar Gazda* című havonként megjelenő gazdasági és kertészeti képes melléklapot.

Előfizetési feltételeink:

A *Vasárnapi Ujság* negyedévre 4 korona, fél évre 8 korona, egész évre 16 korona.

A *Vasárnapi Ujság*, a *Világkrónika*val negyedévre 4 kor. 80 fillér, félévre 9 korona 60 fillér, egész évre 19 korona 20 fillér.

A *Vasárnapi Ujság* és *Politikai Ujdonságok* a *Világkrónika* és a *Magyar Gazda* melléklapokkal együtt: negyedévre 6 korona, félévre 12 korona, egész évre 24 korona.

Az előfizetések a *Vasárnapi Ujság* és *Politikai Ujdonságok* kiadóhivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. szám küldendők.

HALÁLOZÁS.

SCHWARZENBERG KÁROLY herceg, valóságos belső titkos tanácsos, az osztrák urakházának örökös tagja, a cseh arisztokrácia nagy tekintélyű férfi, meghalt Prágában, 80 éves korában. Noha ősi nemzetségből származott, politikai szereplése a cseh nemzeti kivánságok kivására szorítkozott. Elnöke volt a cseh hazafias gazdasági társulatnak; mint ilyen megtagadta az egyesület nevében a bécsi világtalálóságon való részvételt. Ez nyílt ellenszegülés volt az udvar akaratával. Akkor híre is terjedt annak, hogy a herceg a következőket mondta volna: «A Schwarzenberg hercegi nemesség, mint a Habsburgok.» Utolsó éveiben teljesen visszavonult a politikától és óriási birtokain mintagazdaságot folytatott. Az uralkodó az ehnyűt fíához intézett táviratban fejezte ki részvétét és képviselőiben Dietrichstein Hugó herceg ezredes, Ferencz Ferdinánd főleg képviselőiben pedig Thun Ferencz gróf volt miniszterelnök jelent meg a temetésen. Ott volt még az egész főnemesség, megjelentek az egyházi, katonai, tartományi és önkormányzati hatóságok fejei, a tudomány, a kereskedelem és az ipar képviselői.

MARCONI, Bologna tekintélyes polgára, a drótnélküli táviró fötalálójának édes atyja, meghalt Bolognában. Híres fia a beteg ágyához sietett. Viktor Emánuel király táviratban fejezte ki részvétét. Elhunytak még a közelebbi napokban: BARÁNY Gyula, a csurgói állami tanítóképző igazgatója, 50 éves korában, Csurgón. — ADORJÁN László héjasfalvi ref. lelkész 52 éves korában. — KOBLYICZ LAJOS nyugalomban, 71 éves korában, Felkán. — KISZELÁK FERENCZ, állami főreáliskolai tanár, 52 éves korában Kecskeméten. — ZIMMÓ JÁNOS, volt 48-as honvéd, ref. főgimnáziumi tanár, 73 éves korában Kiskunhalason. — VIZLER JÁNOS szabómester, régi honvédörzester, a ki több csatában résztvett és az isaszegi csatában oly vitézül viselte magát, hogy a súlyos sebeitől fölépült hősnék 1849 július 22-ikén Kmetty György tábornok Losonczon bizonyítványt állított ki vitézségéről. — PATAY JÁNOS, Rimaszombat város nyugalomban 90 éves korában Rimaszombatban. — FARKAS IMRE, a *Neues Pester Journal* derék dolgozója, ki Nagykanizsán magyar lapot is szerkesztett, 42 éves korában, Budapestben. — REBECSEK JÓZSEF, berlini porosz kir. zeneigazgató, ki néhány évig a budapesti magyar operaház első karmestere volt, 60 éves korában, Berlinben. — KASZAB GÉZA, a Magyar Hírlap-kiadó részvénytársaság kiadóhivatali főnöke, 49-ik évében Budapestben. — WALLACH ANTAL aranyműves, a new-yorki magyar egyesület elnöke, ki 1853-ban vándorolt ki Galgócziól Amerikába, nagy vagyon szerzett és aranyláncz gyárában a magyar munkásoknak adott elsősegélyt, 70 éves korában, New-Yorkban. — STRACHE ANTAL kir. dohánygyári-igazgató, 70 éves

korában Kassán. — Id. TÓTH JÓZSEF, Bács-Bodrog vármegye törvényhatóságának bizottsági tagja, 83-ik évében Ó-Kanizsán.

Dukai és szentgyörgyvölgyi SZÉLL SÁNDORNÉ született Szluha Karolina, cs. és kir. asztalnok, földbirtokos neje, 78 éves, Budapestben. — Tolcsvai KORÁNYI LILLA, néhai Bónis Sándor kuriai tanácselnök unokája, Sebastiani Jenő szállítási részvénytársaság igazgatójának mostoha leánya, dr. Korányi Frigyes főrendiházi tag unokahuga, Budapestben. — Özv. JUHÁSZ ENDRE, szül. Sluzéky Krisztina 76 éves korában, Budapestben. Az elhunytban Juhász Aladár zeneszerző édesanyját gyászolja. — Özv. Szathmári ENTEDI SÁNDORNÉ, szül. Császár Teréz, életének 95-ik évében, Nagynyeden. — Özv. bátlelei BÁNÓ IMRÉNÉ, szül. hliniki és csemítzei Csémiczky Erzsébet, 78 éves korában Kecskeméten.

Szerkesztői üzenetek.

N. Várad, Hl. D. Leginkább ajánlható az országos színi akadémiá, melynek elvégzése három évig tart, esetleg a *színesegyesületi iskola*, mely két év alatt elvégezhető. A tandíj e két iskolában évenként 72 korona azonban a növendékek mint néma szereplők részt vesznek valamelyik színház előadásán. (az akadémiai növendékek a Nemzeti Színházban, a színesegyesületek pedig a Vígyszínházban) és megkeresik a tandíjat. Az az előnye is van e két iskolának a magániskolák felett, hogy végzett növendékeiknek nem kell még külön vizsgáznunk, hogy az iskola elvégzése után a színészegyesületbe felvétessenek, mint a magániskolákban csak egyféle: drámai gyakorlat. A fentebb említett két iskolában ezenkívül: irodalomtörténet, esztétika, lélektan és francia nyelv. Felvételi vizsgán csak szavalmi kell, esetleg énekelnünk is. Részletesebb felvilágosítást csak levélben adhatnánk, ha megírma teljes címzettel.

Pápai előfizető. György Endrénének a bibliaterjesztő társaság ünnepéről írt, lapunk múlt számában megjelent tudósításának eme tételre: «A keresztény vallás felekezetei közt a protestánsok vannak legszámságosabbban» nem úgy értendő, hogy a protestánsok lélekszáma volna legnagyobb, hanem hogy a keresztények közt a protestánsok ágaznak legtöbb felekezetre. Mert e felekezetek száma főképp Amerikában és Angliában valóban igen nagy.

A czeni királyban. Inkább a gondolkodó, lelkes értező emberrel vall, mint költőre. Nem lebbenti fel a gondolatot oly mélységeit, melyek az olvasót magukkal ragadják s a kisse szürke, fénytelen eszméknek az előadás művésze sem ad csillogóbb köntöst.

Küzdés a létért. Szörnyű sötét szemmel nézi a világot, a mi különben nem oly nagy baj, mint az, hogy verse homályos s nagyon döcögősen van megírva.

Nyár utolján. Figyelemre méltó kis vers, van benne jó gondolat, melegség, reméljük, hogy a ki írta, fog még jobbakat is írni.

Nem közhelyek továbbá: Gyártelepen. Egy szép leány, stb. Több erő kell az előlékhez, mint

A MONITOR A VÍZ SZÉLÉN.

A MONITOR A VÍZBEN.

A «TEMES» MONITOR VIZREBOCSÁTÁSA.

1. A magyar zene ereklődyé. Boka, Bihar, Csermák, Czinka Panna, Lavotta, Egressy, Rozsátólgyi, Szerdahelyi remek magyar klasszikus szerzeményei. Zongorára átírta Huber S. ára 6 K. **Vonóesélyesek a magyar zene ereklődyé.** átírta Bloch József. Bihar, János szerzeményei: 1. Beresényi nótája. 2. Requiem fia halálára. 3. Hatk öbester nótája. 4. Kesergője, továbbá 5. Bóka kesergője. 6. Czinka Panna nótája. 7. Kün: Szerenád a Tisza-ház előtt. Mindegyik vezérkönyv és szólómunka csak 1.60 kor. A hét darab egyszerre vásárolva 10 korona.

Hegedűre átírta Bloch József. ára 4 korona. A két együttesen 8 korona.

2. Kurca dalok teljesebb gyűjteménye, szép művészi leltében, teljes szöveggel, zongorára 6 korona.

Hegedűre átírta Bloch J. ára 4 korona. A két együttesen 8 korona.

3. A szabadságharc dalai és induló 1848 49. zenésében. Átírta: Huber Sándor. Ezen terjedelmes, pompás gyűjtemény a függetlenségi harc összes ismert szép dalait tartalmazza. Zongorára 6 korona.

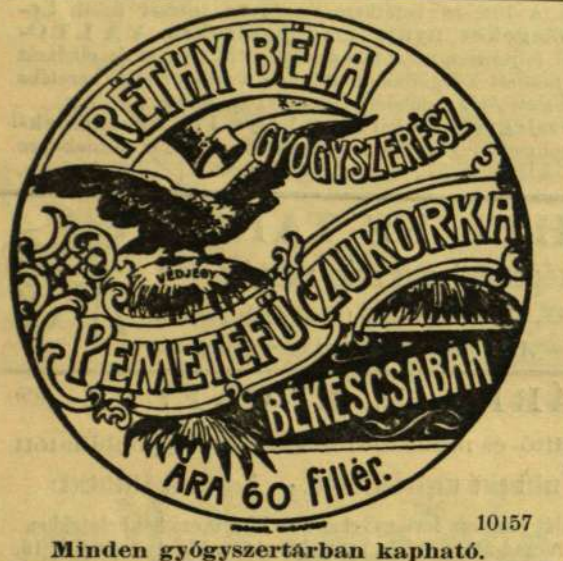
4. E három kötet a hazafias dalok valóságos kincsesháza. Zongorára egyszerre véte 48 kor. helyett csak 16 kor.

101 magyar legszebb népdal. Zongorára átírta Huber Sándor, ára 3 korona. **Hegedűre átírta Bloch J.** ára 3 korona. **Két hegdedűre 5.40 korona.**

12 füzet, legújabb 24 népdallal: a nóták remekei. Szerkesztő: Tarnay Alajos. Zongorára füzetje 60 fillér.

Bloch József. A hegdedűt és tanítási módszere 77 ábrával és 600 képpel. I. Történelmi. II. Gyakorlati. III. Zenelméleti rész. Ára 4 korona.

ROZSNYAI KÁROLY antiquar-, könyv- és zeneműkereskedő Budapest, IV., Múzeum-körút 15. Könyveket és zeneműveket állandóan vásárol. Bármely könyv vagy zeneműt azonnal jutányosan kapható. — Árjegyzék ingyen. 10380

RETNY BELAI
BEKÉSCSABAN
ARA 60 fillér.

Minden gyógyszerárban kapható. 10157

RAVISSANTE
Feltaláló: **Dr. Lejosse, Paris.**
A szépség titka!

Elegáns hölgyek, művésznők
nélkülözhetlen toalette-különlegességei:
Ravissante-szépítő,
az arczör, nyak és karok azonnali szépítésére, 3 árnyalatban, 3 és 5 koronás eredeti üvegekben.
Poudre Ravissante,
legfinomabb, tökéletesen ártalmatlan arcpor, 3 árnyalatban, 2 és 1 koronás eredeti dobozokban.
Crème Ravissante,
az arczör és kezek finomítására, 2 koronás eredeti porcellán tégelyekben. 1.385
Savon Ravissante,
legfinomabb toalette szappan, az arczör, test és kezek szépítésére, finomítására. Darabja 1 korona. E számtalan kitüntetésben részesült, tökéletesen ártalmatlan pipere-cikkek évtizedek óta vannak használatban. Felismulhatatlan! Hölgyek használják ezeket koszonik szépségükért, ill. kifogástalan arczör-színükért, gyönyörű szőp, hárszuszorú kezükért. Kérjék **TÖRÖK JÓZSEF** és **TÖRÖK SÁNDOR** urak gyógyszerárjaiban, valamint **MOLNÁR** és **MOSER** drogeriajában a párisi, valódi **Dr. LEJOSSE-féle RAVISSANTE** szépítő-különlegességeket. **Ertéktelen, r-talmas utánzatoktól óvakodjunk!**

Méhészek kedves lapjából, kívánatra mutatványt küld ingyen a «Széttelkintő Méhész» kiadói hivatala Sajtény. Csemegeméz 5 kilogrammos postadobozzal 3 frt 20 kr., métermázsánként 50 frt. 10357

Mme Sarah Bernhardt
Páris

mintán 1903. évi berlini vendégjátéka után személyesen nagymérvű bevalásárokat tett illetélteliségekben, a következőket írta nekem:
Tiszelt Lechner ur! Boldognak érzem magamat, hogy csodálatra méltó gyártmányúért (admirábles produits) köszönetet mondhatok.
Soha sem fogok többé más színléti illatszereket használni és önék fogom megrendelésüket Párisból beküldeni.
Ezer szíves szerencsekívánattal! (Milles compliments très aimables.) Sarah Bernhardt.
E fényes kitüntetés nagy diadala a Lechner-féle puder és kendőző szerekek, különösen ajánlható:
Lechner-féle szárpuder, Lechner-féle Hermin-puder, Lechner-féle Aspasia-puder.

Ezek kitűnő arczupderekek a mindennapi használatra. Nem vehető észre, hogy az arcz pudereze van, ellenkezőleg, az arcz megkapja azt az érdekes szépséget, melyet az egész világ megcsodál. Mindentűt kapható, de csak zárt dobozokban.
Tessék mindenkor Lechner-félt kérni.
LEICHERNER L., a hírvánhárk szállítója, Berlin, Schützenstr. 31.

Mme Charlotte
Kozmetikai intézete
Budapest, V., Bécsi-utca 6. II. 5.

Elektro arcmassáže és higiénikus párolás segítségével eltávolít minden szépségkárt; kismítom a redőket és azok kópódését meggátolom. — Kozmetikai szereimel orvosi kaporizások ajánlják. 10304

Nodusin Aranyér-balszam.
tökéletesen és biztosan gyógyítja úgy a vak, valamint a nyitott aranyért. Elismertelevek. Kapható a készítőnél: 10326
Nagy Kálmán gyógyszer-nél Nyiregyháza.
Főraktár **Török József** és **Egger Leonál**, valamint az összes gyógyszerészeknél és Budapestben. Ara használati utasítással együtt 4 kor., bérmentes küldéssel postán 5 kor.

Szájpadlás nélküli FOGSOROK.

Szájpadlás nélküli műfogak feleslegessé teszik az inylemez használatát. Higiénicus fogsort ezen elnevezés alatt kizárólag magam készítek. Saját rendszerem szerint. És ezen fogsort a szájból kivenni nem kell. Higiénicus fogsort néhány percz mulva tökéletesen beszélni és rágni lehet. — Egyedüli specialista a szájpádlás nélküli hygienicus fogsort készítésében: 10247

id. PROHÁSZKA HENRIK
Budapest, VII., Király-utca 15.

Vidékiek a műfogak elkészítését előre való jelentés után megvárhatják. Kautsuka foglalt műfogakat 2 frttól, teljes fogsortakat 40 frttól. Mindennemű munkálatomért 10 évi jóállást vállalok. Rosszul működő fog-sorokat átalakítok, szájpádlást szabadon hagyva.

Különlegességeket 10351
női ruhakelmék és mosóárakban dús választék és jutányos árban
ajánl
FRANK LAJOS
Budapest, Koronaherceg-utca 9.
Fekete kelméimre különösen felhívom a m. t. hölgyek figyelmét.

Hazai gyártmány!
KLEINOSCHEG SEC
UJDONSÁG!
ELSŐ MINŐSÉGŰ PEZSGŐ.

UDVARI SZÁLLÍTÓ PEZSGŐ PINCEZÉI BUDAFOK. 10301

Perzsa, Smyrna, szőnyegek
Gobelin és selyem

pontosan, művészi és szép kivitelben legolcsóbban javítottak Goldenberg Netti szőnyeg műtóműhelyben Budapest, VII., Dembinszki-u. 41. III. em. 51. Levelezőlap meghívására azonnal jövök. 10314

RIVIERA JBOLYA
IGAZI JBOLYA ILLAT. MOTSCHKA és BECS
1/2 QUELLENG. 116. SZ. és 1. LUIGECK 3. SZ.

CALDERONI ÉS TÁRSA
BUDAPEST, 10353
Váczi-u. 1. és Kishid-u. 8. sz.

Színházi látócsövek alumíniumból legkülönbözőbb kiállításban, kitűnő üvegekkel, börtökben, vagy elegáns plusz szegekben. **Női látócsövek fogantyúval.** — Zeiss, Busch és Gaerz-féle primás távcsövek. Tábori-, vadász- és verseny-távcsövek legújabb átalakítással a tiráge rapide. Szalon lorgnettek, orospetűk keretben, legjobb üvegekkel. Terem- és ablakszemüvegek arany-, ezüst-tekónbálcusot- és hőmérők dzsesz kivitelben. — Fényképezési készítmények dús választékban. Rajzszekők, stereoskop szekrények. Anecidó legnylmérők, fonográfok. — Árjegyzékek kívánatra ingyen küldetnek.

A legjobb arcz-szépítőszere **SERAIL-ARCZKENŐCS,** mely az arcot tisztítja, fehéríti és bársonypuhává teszi.
Egy tégely ára 1 kor. 40 fillér.
Egy kis tégely ára 70 fillér.

Minden ártalmas alkatrész nélkül!

Serail-szappan } kitűnő toalette szappanok
Epo-szappan } a kenés használatához.
Serail-orém. Nappali használatra. | Serail-puder. Kiváló finom arcpor három színben, fehér, rózsaszín és krém. Egy doboz ára 1 korona.
Serail-szajviz. A legjobb szajviz.

Főraktár: Budapest, Török József gyógyszerárban. 10120
Kapható továbbá a készítőnél **ROZSNYAY MÁTYÁS** gyógyszerárban, Aradon, Szabadságtér, valamint minden más gyógyszerárban.

TRIESTI ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ-TÁRSULAT
(Assicurazioni Generali)

KIADÁS Nyeresség- és veszteség-számla az A) mérleghez. Elemi-biztosítási ág (1903). BEVÉTEL

	korona	fl.	korona	fl.	korona	fl.	korona	fl.
I. Hármasítések (beleértve a kárfelvételeket):								
1. Tűzbiztosítás,* levonva a viszontbiztosítók részét	732904	88						
2. Szállítványbiztosítás, levonva a viszontbiztosítók részét	123612	03	862605	91				
II. Üzleti kiadások (levonva a viszontbiztosítók térítvényeit):								
1. Szervezési költségek (a folyó számlán teljesen fedezetett)	1997709	25						
2. Jutalékok	1489230	91						
3. Folyó igazgatási költségek	1461359	79	4948293	05				
4. Adók és illetékek								
III. Leírások és egyéb kiadások:								
1. Leírások kétes követelésekre	23558	81						
2. Árfolyamvesztesség pénznemekben és külföldi váltókban	5683	72						
3. Járuléktartalások és kamat a hivataln. ellátási pénztárba	573021	44	405143	07				
IV. Tartalék függő károka:								
1. Szervezési költségek (a folyó számlán teljesen törlesztve)	1252758	72						
2. Szállítványbiztosítás, levonva a viszontbiztosítók részét	52421	—	1781979	72				
V. A biztosítási alapok állása a számadási év végén:								
a) Díjtartalék	8699907	26						
b) Tűzbiztosítás,* levonva a viszontbiztosítók részét	184938	28						
c) Szállítványbiztosítás, levonva a viszontbiztosítók részét	8854845	54						
d) Tűz és életbiztosítások kárfelvételei	9025000	13						
e) Tűz és életbiztosítások kárfelvételei	4790179	90						
f) Kétes követelések tartaléka	80000	—	10350024	67				
g) Kétes követelések tartaléka			1392451	01				
VI. Évi üzleti nyereség								
Összesen			38303060	83				

* Belevonva a betérítés lopás elleni és a tűkörügbiztosítást.

Nyeresség- és veszteség-számla a B) mérleghez. Életbiztosítási ág (1903).

	kor.	fl.	kor.	fl.	kor.	fl.	kor.	fl.
I. Esedékes biztosítások és járadékok fizetése:								
1. Halálesetre szóló és vegyes biztosítások, levonva a viszontbiztosítók részét	9670481	96						
2. Élelés esetére szóló biztosítások, levonva a viszontbiztosítók részét	914473	27						
3. Járadékfizetések, levonva a viszontbiztosítók részét	719160	50	11004115	73				
II. Fizetések visszavásárolt kötvényekért, levonva a viszontbiztosítók részét								
1. Szervezési költségek (a folyó számlán teljesen törlesztve)	1087218	85						
2. Szervezési költségek (a folyó számlán teljesen törlesztve)	1661673	62						
3. Folyó kezelési költségek	680844	68						
4. Befizelési jutalékok	218912	22						
5. Orvosi költségek	773066	55	5221715	92				
6. Adók és illetékek								
V. Leírások és egyéb kiadások:								
1. Leírások kétes követelésekre	9147	83						
2. Árfolyamvesztesség pénznemekben és külföldi váltókban	4833	—	14280	83				
VI. Függő károka tartaléka:								
1. Halálesetre szóló és vegyes biztosítások, levonva a viszontbiztosítók részét	1172862	76						
2. Élelési biztosítások, levonva a viszontbiztosítók részét	230701	96						
3. Járadékfizetések, levonva a viszontbiztosítók részét	10500	60	1414065	32				
VII. A biztosítási alapok állása a számadási év végén:								
a) Díjtartalék								
b) Élelési biztosítások, lev. a viszontbizt. részét								
c) Járadékfizetések, lev. a viszontbizt. részét								
d) Élelési biztosítások, lev. a viszontbizt. részét								
e) Járadékfizetések, lev. a viszontbizt. részét								
f) Kétes követelések tartaléka								
g) Kétes követelések tartaléka								
h) Kétes követelések tartaléka								
i) Kétes követelések tartaléka								
VIII. Évi üzleti nyereség								
Összesen			21678010	50				

Összesen 21678010 50

VAGYON. A Triesti általános biztosító-társaság (Assicurazioni Generali) vagyonállása 1903 december 31-én. THEHER

Polgár.	A tétel neve			A tétel neve		
	A	B	Összesen	A	B	Összesen
1	2675000	3675000	7350000	5250000	9250000	14500000
2	55827084	9284080	65111768	3025000	3025000	6050000
3	701009278	25447945	726457223	479017913	825914871	1304932784
4		17729000	17729000		372962417	372962417
5		1432000	1432000		16613839	16613839
6		175103280	175103280		16613839	16613839
7		140894680	140894680		16613839	16613839
8		13307537	13307537		16613839	16613839
9		10082872	10082872		16613839	16613839
10		12817458	12817458		16613839	16613839
11		72830713	72830713		16613839	16613839
12		104544125	104544125		16613839	16613839
13		143877475	143877475		16613839	16613839
14		228207115	228207115		16613839	16613839
15		194544125	194544125		16613839	16613839
16		87835984	87835984		16613839	16613839
17		6342750	6342750		16613839	16613839
18		87835984	87835984		16613839	16613839
19		321080008	321080008		16613839	16613839
20		71338582	71338582		16613839	16613839
21		103671214	103671214		16613839	16613839
22		229217400	229217400		16613839	16613839
23					16613839	16613839
24					16613839	16613839
25					16613839	16613839
26					16613839	16613839
27					16613839	16613839
28					16613839	16613839
29					16613839	16613839
30					16613839	16613839
31					16613839	16613839
32					16613839	16613839
33					16613839	16613839
34					16613839	16613839
35					16613839	16613839
36					16613839	16613839
37					16613839	16613839
38					16613839	16613839
39					16613839	16613839
40					16613839	16613839
41					16613839	16613839
42					16613839	16613839
43					16613839	16613839
44					16613839	16613839
45					16613839	16613839
46					16613839	16613839
47						

Egy kísérlet elegendő
annak igazolására, hogy az arcz és kéz ápolá-
sára, szeplők, májfoltok, pattanások,
kiütések ellen a már általánosan elterjedt
Korányi-féle 10363
kámforos arcz-krém
hatásában fölmulhatatlan. Zsirtalan, nap-
palra is alkalmazható. Egy tégely ára 1 ko-
rona, 6 tégelyt bérmentve küld:
Korányi Imre «Kigyóhoz címzett» gyógyszerháza
Nyiregyházán.

A Kalap-király
3, 4, 5 koronás különlegességekben elismert speciálista.
Kossuth Lajos-utca végén, Eskü-út, Klotild-palota.
MATTONI-FÉLE
GISSHÜBLER
TERMÉSZETES
SAVANYÚ-KÚT

10283
ZSIGMONDI KÁROLY kocszi-gyártó,
Budapest, IX., Imre-utca 3, a központi vásár-
csarnok mögött. Árjegyzék t. ingyen és bérmentve küld.
Museum-körúti raktárát beszállította. Használt
kocsikat becserél, javításokat elfogad.

Parafadugók ezer da-
rabonként
S. üdügök la frt 1.70, IIa 1.20,
IIIa 95 kr. Borosdugók la 5 frt,
IIa frt 3.50, IIIa 2.—, Hordó-
dugók 30—32 mm. Átméretük la
frt 5.—, IIa 3.50, IIIa 2.—, Hordó-
dugók 33—39 mm. Átméretük
la frt 6.—, IIa 4.50, IIIa 3.50.
Cognacdugók la frt 8.—, IIa 5.—,
IIIa 3.50. Hegyes dugók 1/2 literes
üvegekhez la frt 2.80, IIIa 2.—.
Hegyes dugók 1/2 egész 1/2 literes
üvegekhez 65 kr., mustáru-
dugók, gyógyszeres dugók, pipa-
szárítók a legelőbbben.
J. Reitner, spanyol parafadu-
gók bevitel, **Wien**, XV., Hütel-
dorferstrasse 35. 10330

Posztó- 10359
vagy kamarnaradékok
(3.20 mtr.) mindegyikében
a legfinomabb gyapju-
szövetből egy teljes férfi-
öltönyre, a meddig a készlet
tart, székül 5 forint utánvét
mellett az «Országos
Posztószékhelyi»
Áruház Budapest, Rot-
tenbiller-utca 7. Maradé-
kokból mintik nem küldetnek.

+ Soványság +
Szép telt testidomok a D. Franz
Steiner & Co. Berlin arjors
Állal. Annyira mindegyik
Páris 1900, Hygiene-kilátás és
Hamburg 1901. 6—8 hét alatt
már 30 fontnyi gyarapodást ka-
szorít. Orvosi rend. szert. Súly-
rúsan becsültes. Nem szédülő. Szá-
mos kiegészítő. Ára hártonként
2 kor. 50 fillér. Postaiutalvány vagy
utánvét. Szállítja: 10138
TÖRÖK JÓZSEF
gyógyszerész,
Budapest, 18. Király-u. 12

SZÉNÁSY, HOFFMANN ÉS TÁRSA
SELYEMÁRUHÁZA
BUDAPEST, IV. KER., BÉCSI-UTCA 4. SZ.

A TAVASZI
és nyári idényre selyemkélme-, bársony-, csipke-
és szalagszükségleteit vásárolja

SZÉNÁSY, HOFFMANN és TÁRSA
SELYEMÁRUHÁZÁBAN
BUDAPEST, IV., BÉCSI-UTOZA 4.

A legnagyobb választék mindenféle selyemáruban.
Az idény összes újdonságai folyton raktáron vannak.
Szabott árak, tulkövetelés kizárva.
Minták vidékre bérmentve küldetnek.

SZÉNÁSY, HOFFMANN ÉS TÁRSA
SELYEMÁRUHÁZA 10317
BUDAPEST, IV. KER., BÉCSI-UTCA 4. SZ.

Díszkert,
gyümölcskert kedvelők kér-
jenek árjegyzékét az első
magyar díszfenyő-fa-
iskolától. — Tulajdonosa
COPONY EDE,
Körmend, 10336

Kérje csak a
Selle & Kary-féle
FREDIN
legjobb tisztítószert
minden finom lábbeli esz-
mára, bőrra és fekre.
Különösen ajánlatos Box-
calfa-, Oszaria-, Che-
vreux- és lakkcipőkre.
Wien, XII/1.

VASÁRNAPI UJSÁG

15. SZ. 1904. (51. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ NAGY MIKLÓS FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, ÁPRILIS 10.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI ÚJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt egész évre 24 korona, félévre 12. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG (a Világkrónikával) egész évre 16 korona, félévre 8. A POLITIKAI ÚJDONSÁGOK (a Világkrónikával) egész évre 10 korona, félévre 5. Keltetői előfizetéseiben a postai tagdíjat megfizetőket viteldij is csatolandó.

GRÓF KÁROLYI TIBOR.
1843—1904.

A DERŰS ABBÁZIÁBÓL, hol a felpezsdülő tavaszi életet a napokban még fejedelmi látogatások is élénkítik, szomorú hír érkezett e hó 6-ikán a fővárosba: közéletünk egyik érdekes szereplőjének, főúri köreink köztiszteletben állott alakjának, gróf Károlyi Tibornak halála híre. Halálával zajtalan, de munkás pályára ért véget s utána megmarad egy szép, nemesen eltöltött élet kegyeltes emlékezte.

Gróf Károlyi Tibor 1843-ban született Pozsonyban, mint gróf Károlyi György negyedik fia gróf Zichy Karolinával kötött házasságából.

Gróf Károlyi Tibor 1878-tól 1884-ig tagja volt a képviselőháznak, mint az orosházi, majd a pécskai kerület képviselője. Irodalmilag is működött; lefordította francziából Quinetnek a forradalomról írt művét s nagyobb tanulmányt

írt Washingtonról. Becses szolgálatot tett a történetírásnak s a nyelvészetnek is azzal, hogy a Károlyi-család megbízásából kiadta a család oklevéltárát öt kötetben (1881—87), melyeket Géresi Kálmán rendezett sajtó alá. Egy ideig a Kisfaludy-Társaság könyvkiadó-bizottságának is tagja volt. A közmívelődés terén, a tudomány és irodalom s a művészetek támogatásában, a közhasznú társadalmi törekvések fölkarolásában mindig előjárt jó példájával s hathatósan közreműködött mindenben, a mivel a nemzettel való együttérzését tanúsíthatta. Ipolyi Arnold halála után 1886-ban megválasztották a magyar képzőművészeti társaság elnökévé, melynek fővirágoztatásában nagy része van. Ezen- kívül elnöke volt az «Adria» tengerhajózási társaságnak, alelnöke a kisbirtokosok földhitelezetetének, szintén elnöke a Körös-, Tisza- és Maros-ármentesítő és belvizszabályozó társulatnak. Közgazdasági tekintetben nagy fontosságú munkásságot fejtett ki az alföldi folyók szabályozásánál, mint szabályozó társulati elnök. Nagy részt az ő buzgólkodásának és kitartó fáradozásának köszönhető a Körös-, Tisza és Maros érintkező területeinek víztől való mentesítése olyan sikeres munkálatokkal, a melyek az ország legdúsabb földű magyar vidékét védik az árvíz kártételei ellen. Ő vezette a nyírségi vízszabályozást, mely szintén nagy darab földet mentett meg az elszegényedéstől s végül az ő nevéhez fűződik az Ecsedi-láp lecsapolása, mely nagyszámú magyar községek határait gyarapította tetemes kiterjedésű mívelhető talajjal.

A csendes, szerény, de üdvös munkásság embere volt gróf Károlyi Tibor; születése és képzettsége révén játszhatott volna nagyobb feltűnést keltő szerepet a politikában, de ő ezt nem kereste. Mégis előkelő, tekintélyes alakja volt a közéletnek. 1885 óta nem vállalt képviselői mandátumot, hanem a főrendiházban érvényesítette törvényhozói jogát. Nemsokára ezután, báró Vay Miklós elnöksége alatt, alelnöke is lett a főrendiháznak. 1894-ben a király valóságos belső titkos tanácsossá nevezte ki, 1898-ban pedig

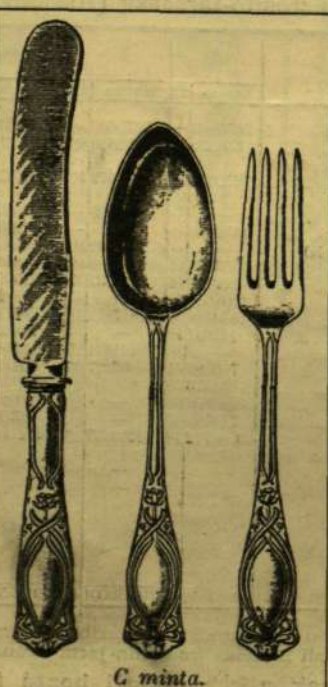
SCHÖNWALD IMRE arany- és ezüst-ékszer-
gyáros és órásmester, **Pécssett 122.**

13 próbás, hivatalosan fémjelzett valódi ezüst evőkészletek. 10197

12 személyre nehéz összeállítású ezüst evőkészlet. Vidéki megrendelések különös gondtal — postafordultával — csomagolás felszámítás nélkül intéztetnek el.

Tartalmaz:
12 ezüst evőkanalat,
12 • kávékanalat,
12 • moccakanalat,
12 • fagyaltkanalat,
12 • csemegekanalat,
12 • számost,
4 • sókanalat aranyozva,
1 • pecsenyekést acélpengével,
1 • pecsenye francia villát,
12 • asztali villát, egész ezüst,
12 • csemegevillát,
1 • levesmerőt,
1 • tejmerőt,
2 • vastagételszedőt,
4 • sőtartót aranyozva, üvegbetéttel,
12 • evőkést,
12 • csemegekést,
1 • tortalapátot,
1 • halkést,
1 • halvillát,
2 • cabaretvillát,
2 • sajt- és vajkést,
1 pár salátacsokort.

D minta.

C minta.

Tartalmaz:
12 ezüst evőkanalat,
12 • kávékanalat,
12 • fagyaltkanalat,
12 • moccakanalat,
12 • nagy francia villát,
12 • csemege •
12 • evőkést acélpengével,
12 • csemegekést acélpengével,
12 • gyümölcskést ezüstpengével,
12 • számost (kóstámasz),
1 • levesmerőt,
1 • tejmerőt,
2 • vastagételszedő kanalat,
1 • tortalapátot ezüst pengével,
1 • salátakanalat,
1 • salátavillát,
1 • sajtkest,
1 • vajkést,
4 • pecsenyevillát,
4 • sőtartót aranyozva, üvegbetéttel,
4 • sókanalat aranyozva,
1 • mártáskanalat,
1 • oompotkanalat.

Tiszta ezüst-súly 6 kgr.
Diszes díjfa-szekrényben, szarvasbőr béléssel, kihúzható fiókkal, a fenti rajz szerint 950 korona.

Minden egyéb összeállításra nézve költségvetéssel szolgálunk.

Erős tölgyfa-szekrényben, kiemelhető betéttel, véssé 780 korona. Árjegyzék ingyen küldetik.

Franklin-Társulat nyomdája, Budapest, IV., Egyetem-utca 4.